

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Hodnocení spolupráce obcí v SO ORP Kuřim jako
faktoru rozvoje venkova**

Bakalářská práce

Autor: Filip Novotný

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.

Brno 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci:

vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1988 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Filip Novotný**
Studijní program: Regionální rozvoj
Obor: Socioekonomický a environmentální rozvoj regionu
Název tématu: **Hodnocení spolupráce obcí v SO ORP Kuřim jako faktoru rozvoje venkova**
Rozsah práce: 40 stran

Zásady pro vypracování:

1. V úvodu práce bude definován cíl práce, výzkumné otázky a metody. Bakalářská práce se bude věnovat hodnocení aktuálního projektu Obce sobě v SO ORP Kuřim, který lze charakterizovat jako meziobecní spolupráci vedenou ve čtyřech vybraných oblastech.
2. Rešerše literatury bude prezentovat hlavní myšlenky, které se věnují sídelním strukturám ČR, samosprávné činnosti obcí, rozvoji venkova a meziobecní spolupráci.
3. Praktická část práce bude obsahovat srovnání obecných znalostí, cílů projektu Obce sobě s konkrétní situací v SO ORP Kuřim.
4. V závěru práce bude uvedeno hodnocení této formy meziobecní spolupráce a dále budou prezentovány predikce meziobecní spolupráce či zlepšení meziobecní spolupráce do budoucna.

Seznam odborné literatury:

1. SHEPPARD, E. – BARNES, T J. *A companion to economic geography*. Malden: Blackwell Publishing, 2003. 536 s.
2. BINEK, J. – GALVASOVÁ, I. a kol. *Rozvojoú interakční audit*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011. 148 s. ISBN 978-80-904308-9-1.
3. SVOBODOVÁ, H. – KONEČNÝ, O. – BINEK, J. – GALVASOVÁ, I. – CHABIČOVSKÁ, K. – HOLEČEK, J. – VĚŽNÍK, A. – HYNEK, A. *Synergie ve venkovském prostoru*. 1. vyd. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. 114 s. ISBN 978-80-904308-8-4.
4. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2009. 94 s. ISBN 978-80-904308-0-8.
5. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér; nástrojů a šancí rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011. 63 s. ISBN 978-80-904308-6-0.
6. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2010. 118 s. ISBN 978-80-904308-4-6.
7. BINEK, J. a kol. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 2007. 137 s. ISBN 978-80-86251-19-6.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: prosinec 2015

L. S.

Filip Novotný
Autor práce

Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.
Vedoucí práce

Ing. Kristina Somerlíková, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Dr. Ing. Libor Grega
Děkan FRRMS MENDELU

Poděkování

Děkuji Mgr. Lukáši Nevědělovi, Ph.D., za odborné vedení mé práce, cenné připomínky a vždy vstřícný přístup během psaní této práce. Dále bych chtěl poděkovat Bc. Janě Švédové, která mi poskytla cenné informace a materiály týkající se praktické části práce.

Abstrakt

Hlavním cílem této bakalářské práce je poskytnout komplexní zhodnocení meziobecní spolupráce v správním obvodu obce s rozšířenou působností Kuřim, prostřednictvím projektu Obce sobě. Práce se zabývá historickým vývojem sídelních struktur a veřejné správy v České republice. Popisuje jednotlivé formy meziobecní spolupráce a ve výzkumné části analyzuje rozhovory se zástupci obcí ve správním obvodu, získané polo-standardizovaným výzkumem. Tento výzkum ukázal, že meziobecní spolupráce je spíše neformální, v území není plně rozvinut její potenciál a prostřednictvím projektu k rozvoji spolupráce v území nedošlo. Díky značnému množství získaných informací, obsahuje práce následné zhodnocení účinnosti projektu ve správním obvodu a zabývá se otázkou, zda došlo k naplnění vytčených cílů.

Klíčová slova: Meziobecní spolupráce, Obce sobě, obec s rozšířenou působností, Kuřim

Abstract

The main objective of this bachelor thesis is to provide a comprehensive assessment of inter-municipal cooperation in the administrative district of Kuřim municipality with extended powers through the project Municipalities for themselves. The thesis deals with the historical development of settlement structures and public administration in the Czech Republic. It describes various forms of inter-municipal cooperation and - in its research section - analyzes the interviews with local officials of the administrative district obtained on basis of a semi-standardized research. The research proved that the inter-municipal cooperation is rather informal, its potential in the area is not fully developed and the project did not bring about substantial changes in this respect. Thanks to considerable amount of information gathered, the thesis subsequently evaluates the effectiveness of the project in the administrative district and addresses the question of whether the set goals were successfully achieved.

Key words: Intermunicipal cooperation, Obce sobě, municipality with extended power, Kuřim

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍLE A METODIKA PRÁCE	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika práce	11
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
3.1	Sídelně a územně správní struktura České republiky	12
3.1.1	Historický vývoj sídelní struktury v českých zemích	12
3.1.2	Vývoj sídel v období Československa	13
3.1.3	Vývoj po roce 1989	14
3.1.4	Současná situace	14
3.2	Historie a vývoj veřejné správy v České republice	15
3.2.1	Veřejná správa v období Československa	16
3.2.2	Změny ve veřejné správě po roce 1989	17
3.2.3	Současný systém veřejné správy	18
3.2.4	Veřejná správa na místní úrovni	18
3.3	Obec jako základní územní jednotka	19
3.3.1	Typy obcí	20
3.3.2	Orgány obce	20
3.4	Rozvoj venkova a jeho vymezení	22
3.4.1	Historický vývoj	22
3.4.2	Vymezení venkova	23
3.4.3	Nástroje pro oživení a rozvoj venkova	24
3.4.4	Regionální politika	26
3.5	Obecní spolupráce	27
3.5.1	Důvody spolupráce	28
3.5.2	Formy spolupráce	28
3.5.3	Meziobecní spolupráce na regionální úrovni	30
3.5.4	Spolupráce obcí se subjekty v území	31
3.5.5	Národní struktury spolupráce obcí	32
3.5.6	Spolupráce s obcemi jiných států	33

4	PRAKTICKÁ ČÁST	34
4.1	Hodnocení spolupráce ve vybraném SO ORP Kuřim.....	34
4.1.1	Svaz měst a obcí České republiky	34
4.1.2	Projekt „Obce sobě“.....	35
4.1.3	Identifikace vybraného území.....	37
4.1.4	Výzkum meziobecní spolupráce v SO ORP Kuřim.....	39
4.1.5	Zhodnocení projektu	59
4.1.6	Shrnutí.....	60
5	ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ	62
	Použité zdroje	64
	Seznamy a rejstříky.....	67
	Použité zkratky	68

1 ÚVOD

Česká republika, tak jako například Francie, patří k zemím s největším počtem obcí a nejnižším počtem obyvatel na průměrně velkou obec v rámci celé Evropské unie. V roce 1950 bylo na českém území celkem 11 459 obcí, z toho 89 % obcí mělo do 1 000 obyvatel. Díky státním zásahům se však tento počet v letech 1948-1989 rapidně snižoval. Docházelo k poklesu počtu původně samostatných obcí, které byly násilně slučovány do větších celků. Na konci tohoto období, v roce 1989, bylo na území České republiky pouze 4 100 samostatných obcí (Balík, 2009, str. 18). Od roku 1990 započal na českém území dezintegrační proces, při kterém v období jednoho roku vzniklo 1 668 nových obcí. V dalších dvou letech vznikalo postupně 329 obcí a později jen 99 obcí. S přijetím Zákona č. 128/2000 Sb., O obcích se proces rozpadu obcí z větší části zastavil. Hlavním důvodem bylo nastavení minimální hranice počtu obyvatel při vytvoření samostatné obce (Bínek, 2010, str. 12).

V současnosti se na území České republiky k 1. 1. 2015 nachází 6 253 obcí a téměř 80% z těchto obcí má do 1 000 obyvatel (Český statistický úřad, 2015). Tento stav má své výhody i nevýhody. Malé obce se často potýkají s finančními problémy, nekvalifikovanými lidskými zdroji, většina starostů je neuvolněných a agenda, kterou musí vykonávat, se stále zvyšuje (Hampl, 2007, str. 14). Malé obce však mají i své nepopíratelné výhody. Často nabízejí příjemnější prostředí pro rodinný život, lepší sousedské a obecní vztahy a čisté životní prostředí.

Česká republika si rozdrobenou sídelní strukturu zachovala z historie, proto by cesty rozvoje jejího venkova neměly směřovat do integračních procesů, ale měly by se snažit o nalezení vhodných forem spolupráce, díky kterým se obce mohou v potřebných záležitostech spojit a podílet se na rozvoji daného regionu společně, v rámci tzv. synergického efektu, kdy společnou silou lze dosáhnout efektivnějšího a významnějšího výstupu, než kdyby se o to subjekty snažily samy (Bínek, 2010 str. 36).

Na podporu meziobecní spolupráce v území České republiky zahájil Svaz měst a obcí v České republice v květnu roku 2013 projekt, zkráceně nazývaný „Obce sobě“, jehož cílem bylo vytvoření podmínek pro dlouhodobý rozvoj meziobecní spolupráce (Svaz měst a obcí ČR, 2013). Práce si klade za cíl fungování projektu ve SO ORP

Kuřim zmapovat a komplexně zhodnotit, a to s pomocí rozhovorů a dotazníků poskytnutých zástupci jednotlivých obcí ve správním obvodu.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část obsahuje literární rešerši, která stručně shrnuje historický vývoj sídelní struktury, veřejné správy a meziobecní spolupráce jako faktorů rozvoje venkova. Druhá část obsahuje výsledky vlastního šetření se zástupci obcí ve vybraném správním obvodu obce s rozšířenou působností Kuřim. V závěru práce vyhodnocuje získané informace, komplexně hodnotí úspěšnost projektu Obce sobě v území a poukazuje na doporučení do budoucna, kdy by mělo dojít k rozvinutí meziobecní spolupráce, která je nyní na nízké a velmi základní úrovni.

2 CÍLE A METODIKA PRÁCE

2.1 Cíl práce

Práce je zaměřena na zhodnocení meziobecní spolupráce ve vybraném území SO ORP Kuřim. Popisuje aktuální projekt Obce sobě, který byl na území ORP Kuřim aplikován od 1. května 2013 do 30. června 2015. Pomocí projektu mělo dojít k prohloubení meziobecní spolupráce, ke zlepšení vzájemných meziobecních vztahů, k rozvoji území pomocí nových efektivních nápadů a cílů, založených na kooperaci obcí v správním obvodu.

Tato práce se snaží tento projekt na vybraném území objektivně zhodnotit, na základě získaných informací jak projektového týmu a koordinátorky projektu, tak od zástupců obcí. Hlavním cílem této práce bylo tedy zjistit a zmapovat, zda projekt Obce sobě proběhl na území úspěšně a zda se podařilo dosáhnout vytčených cílů a změn ve vzájemných vztazích mezi obcemi, ke kterým měl projekt směřovat.

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V první části je práce zaměřena na historické souvislosti s vývojem sídelních struktur a veřejné správy, na jednotlivé formy meziobecní spolupráce a rozvoj území pomocí spolupráce. Přejít do druhé části práce je tvořen představením projektu Obce sobě, na který pak navazuje praktická část práce. V aplikační části bylo pomocí polo-standardizovaného výzkumu získáno množství informací od zástupců obcí a koordinátorky projektu. Na těchto informacích je posléze založeno zhodnocení fungování projektu Obce sobě v území. Otázky na představitele obcí byly sestaveny předem, v logické návaznosti. Další volná diskuze se poté odvíjela intuitivně a došlo během ní k získání doplňujících informací a osobních zkušeností zástupců obcí v dané problematice. Získané informace byly následně vyhodnoceny a vyjádřeny v grafickém znázornění, které bylo řádně okomentováno a vysvětleno. Množství získaných informací pomohlo k pochopení fungování projektu v území a byly nezbytné pro následné vyhodnocení, zda byl projekt úspěšný a do jaké míry ovlivnil mezi zástupci obcí povědomí o meziobecní spolupráci a její rozvoj do budoucna.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Sídelně a územně správní struktura České republiky

Osídlení České republiky, jak ho popisuje Kadeřábková (1998), je: „*Výsledkem tisíciletého vývoje rozmístování obyvatelstva v prostoru*“. Ze současného pohledu má sídelní struktura České republiky tři základní charakteristiky. První důležitou charakteristikou je hustá síť obydlených míst. Druhou jsou krajové diference v jejich hustotě a třetí jsou rozdíly mezi sídly ve venkovských a městských oblastech. Současné osídlení představuje složitý systém, ve kterém jsou sídla navzájem propojená množstvím nejrůznějších vazeb. Například kooperačními a dodavatelsko-odběratelskými, sítí technické infrastruktury, pohybem obyvatelstva za prací, rekreací a službami, ale i šířením informací a rozšiřováním inovací.

3.1.1 Historický vývoj sídelní struktury v českých zemích

První zmínky a příklady plánovitého zakládání sídel, které podléhaly určitým pravidlům, lze najít v období přemyslovské kolonizace. Zpočátku byl zakladatelem města panovník, později šlechta a církev. Ta převzala iniciativu nad rozhodováním a dosavadní systém královských měst se rozvinul na hustou síť měst a městeček. V rozmezí 13. - 15. století vznikla sídelní struktura, kde města měla významnou obchodní roli a stala se centrem řemesel a kulturního vyžití (Kadeřábková, 1998, str. 14).

Důležitou etapou ve vývoji sídelní struktury byla třicetiletá válka (1618-1648). Během války třetina sídel zanikla, u dalších sídel došlo k dramatickému přesunu obyvatelstva. Tento stav se měnil jen pozvolna, později s rozvojem poznání, ekonomickým a sociálním pokrokem. Nemalou roli sehrála vláda Marie Terezie a Josefa II., kteří intenzivně zasahovali do stavební činnosti a ovlivnili tak vývoj celého území země prostřednictvím vydávání regulativů (Kadeřábková, 1996, str. 15).

Specifická etapa, která ovlivnila sídelní strukturu českého území, byla tzv. raabizace. Tento název dostala podle ministra Raaba, který po roce 1775 vytvořil koncepci reformy zemědělské výroby, která se týkala i podoby venkovských sídel. Hlavní přínos této reformy spočíval v tom, že velkostatky byly rozparcelovány a jednotlivé dílce se pronajímaly nebo prodávaly sedlákům, kterých byl v té době

nadbytek. Zároveň se zakládaly nové vsi v úrodných nížinách a zvyšovala se tím intenzita hospodářského využití půdy. V Čechách bylo rozparcelováno 148 a na Moravě 69 panství (Vlasák, 2007, str. 27).

Velký vliv na vývoj sídelní struktury měla průmyslová revoluce, která ve zdejších podmínkách probíhala později než např. v Anglii nebo Francii. Tato vlna české země zasáhla až v 19. století a vedla k zakládání manufaktur a továren, nejen ve větších městech, ale i ve vesnických sídlech. To se odrazilo udržením a uchováním středověkých malých měst a vesnic, na rozdíl od vývoje v okolních zemích (Kadeřábková, 1998, str. 14-15).

3.1.2 Vývoj sídel v období Československa

V roce 1918, v období vzniku Československa, byl stav na našem území ovlivněn hospodářskou situací v Evropě, zejména v sousedním Německu. Hlavní důraz byl kladen na funkční organizaci prostředí. Urbanizace pokračovala hlavně ve velkých městech z důvodu kumulace pracovních příležitostí v terciéru (např. ve školství). V poválečném období se rozvíjela jak Praha, která se změnila na metropoli, tak ani ostatní větší města nezaostávala (Kadeřábková, 2008, str. 64). V letech 1918-1938, v období před 2. světovou válkou, bylo na území České republiky více než 11 000 obcí. Z toho více než 83 % mělo méně než 1 000 obyvatel.

Po druhé světové válce si prošla sídla na našem území specifickým vývojem. Města a vesnice na českém území nebyla téměř poznamenána válkou, na rozdíl od jiných měst v Evropě. Avšak citelný zásah do naší sídelní struktury znamenal tzv. dosídlovací proces, který měl za úkol navrátit obyvatelstvo do pohraničních regionů, kde se během války snížil počet obyvatel a významný počet malých vesnic zanikal. Tento dosídlovací proces však zároveň ovlivnil úpadek řady obcí ve vnitrozemí, odkud odcházeli hlavně mladí lidé a mladé rodiny s dětmi. V roce 1950 bylo na českém území celkem 11 459 obcí a z toho 89 % obcí do 1 000 obyvatel. Stát se však postaral o to, že do roku 1989 se počet obcí trvale snižoval. V letech 1948-1989 docházelo k neustálému poklesu samostatných obcí a na konci tohoto období jich byla jen třetina (Balík, 2009, str. 18).

V rámci vojensko-strategických a ekonomických záměrů stát silně ovlivňoval a podporoval zejména vývoj měst a regionů s těžbou surovin, s těžkým a také zbrojním průmyslem (Ostravsko, Kladensko, Pardubicko apod.). Mimo to se centralizovaný stát zaměřil na vyrovnávání rozdílů mezi regiony, které vykazovaly vyšší míru nezaměstnanosti a menší rozvojový potenciál (Kadeřábková 1996, str. 16-17).

3.1.3 Vývoj po roce 1989

Po roce 1989 bylo na území České republiky 4 100 obcí. Po 1. 1. 1990 započal dezintegrační proces, který byl způsoben rozpadem komunismu a původní centrálně organizovanou integrací obcí v totalitním režimu. Jako další důvod Vajdová (2006) uvádí velký optimismus u místních představitelů, kteří se domnívali, že uplatnění samostatné komunální politiky jim umožní větší podíly dotací pro samostatné obce a větší autenticitu s obyvateli obcí.

Tento dezintegrační proces probíhal nejintenzivněji po roce 1990, kdy v novém demokratickém režimu vzniklo mezi lety 1990-1991 1 668 obcí. V následujícím roce vzniklo 329 obcí a o rok později už jen 99 obcí. Napomohlo tomu zřízení nového Zákona o obcích č. 128/2000 Sb. (dále pouze jen zákon). Tento zákon stanovil jako hlavní podmínku pro zřízení nové obce minimální počet obyvatel nově vzniklé a původní obce, na 1 000 obyvatel. Byl to již druhý posttotalitní zákon o obcích. Z důvodu, že první zákon o obcích¹ neobsahoval toto omezení, vzniklo o 2 151 obcí více (Vajdová, 2006, str. 25-37).

3.1.4 Současná situace

V České republice se k 1. 1. 2014 nachází 6 253 samosprávných obcí. Z tohoto počtu má téměř 80 % obcí méně než 1 000 obyvatel a pro sídelní strukturu je typický velký počet venkovských obcí a malých a středně velkých měst. Česká republika je dle soustavy NUTS členěna na 8 regionů NUTS 2 a na 14 krajů na úrovni NUTS 3 (Program rozvoje venkova, 2014).

¹č. 367/1990 Sb.

3.2 Historie a vývoj veřejné správy v České republice

Jak píše Mates (2007): „*Reformy veřejné správy lze chápat jako procesy, které přizpůsobují veřejnou správu požadavkům, které na ni společnost klade*“. Veřejná správa jak ji známe dnes, skládající se ze státní správy a samosprávy, si prošla dlouhým vývojem a lze předpokládat, že reforma a její vývoj nebude nikdy definitivně dokončen (Mates, 2007, str. 8-9).

Decentralizace správy se objevila již v počátcích našeho státu. Decentralizované správní obvody se nazývaly kastelánství a tvořily základ tzv. hradske soustavy. Základ této hradske soustavy tvořila se svým okolím důležitá přemyslovská hradiště². Jejich význam a funkce se postupně měnily. Po překonání tohoto systému rozdělení se postupně začaly kastelánské obvody s místními názvy vyvíjet na správní jednotky označované jako kraje (Pospíšil, 2002, str. 11-14).

V habsburské monarchii se začala projevovat potřeba nových orgánů, díky kterým by bylo možné zabezpečit absolutistickým státem prováděné reformy. Lze říci, že vláda Josefa II., který pokračoval v politice po své matce Marii Terezií, směřovala k vytvoření centralizovaného státu s vlastními úředníky. Po smrti Josefa II. však došlo k obnovení některých starých institucí a provedení různých změn. Za důležitý mezník ve vývoji rakouské státní správy lze označit rok 1848, kdy důsledky revoluce ovlivnily všechny oblasti veřejného života. Vzniklo Ministerstvo vnitra, namísto dvorské kanceláře, od správy se oddělilo soudnictví a místo rozhodování u zemských úřadů v kolegiích, se o rozhodování starali referenti za odpovědnosti místodržícího. Jako první výrazný pokus o reorganizaci správního aparátu, kdy mělo dojít k nahrazení staré patrimoniální správy a zároveň začlenění i nejnižších složek správy do jednotného mechanismu státní administrativy, bylo císařské nařízení ze dne 26. června 1849 o základech organizace a správy. Díky tomuto nařízení se administrativními jednotkami staly země, kraje a okresy (Schelle, 1993, str. 28-30). Stará feudální správa byla od 1. ledna 1850 přebudována a vzniklo celkově 10 krajů, z čehož Praha nebyla součástí kraje. Posláním krajské správy bylo vytvoření vyššího územního mezičlánku mezi zeměmi a okresy. Krajské vlády byly těžkopádné a neefektivní a odsunuly do pozadí zemská místodržitelství. Na to následovala reforma, s cílem o posílení postavení

²Civitatesurbes

zemských místodržitelství, na úkor krajských správních orgánů (Průcha, 1995, str. 9-12).

Ke konci padesátých let se krajské úřady projevují jako zbytečný mezičlánek mezi okresními úřady a úřady zemskými. Na základě toho byly zákonem³ s platností od 15. listopadu 1860 zrušeny. Na našem území zcela zanikly až v roce 1868. Rok 1867 s sebou nesl rakousko-uherské vyrovnání a vydání prosincové ústavy téhož roku. Na základě této ústavy byl 19. května vydán zákon, který měl pozměnit a uvést státní správu do finální podoby. V čele politických správ stáli zemští šéfové, zastupující vládu proti zemským sněmům. Pravidelným orgánem se stala okresní hejtmanství v čele s hejtmany. Vyšší správní jednotkou nad okresy byly země, jejich správními orgány byla místodržitelství a zemské vlády. Krajské zřízení bylo definitivně zlikvidováno. Později se usilovalo o znovuzřízení, nejintenzivněji v 90. letech, kdy německé politické kruhy usilovaly o změnu správního systému. V roce 1911 byla jmenována komise pro reformu veřejné správy, která měla za úkol zpracovat podklady pro zřízení krajské. Po první světové válce, která napomohla ke vzniku samostatného Československa, byla prozatím převzata recepčním zákonem veškerá rakouská i uherská správa a samospráva. Brzy se ukázalo, že padesát let stará organizace veřejné správy se již nehodí do moderního pojetí potřeb státu (Pospíšil, 2002, str. 16-17).

3.2.1 Veřejná správa v období Československa

První významná reforma veřejné správy se týkala obecní samosprávy⁴. Tato reforma byla pouze částečnou změnou, která se týkala nejnútnejších změn na zastaralé a nedostatečné ustanovení dosavadních obecních zřízení. V roce 1920, na základě snahy o změnu dosud nevyhovující formy veřejné správy, byl společně s československou ústavou vydán zákon⁵, známý jako tzv. župní zákon. Tento systém se neosvědčil a byl zaveden pouze na Slovensku, v českých zemích přetrvával rakouský správní systém a v Podkarpatské Rusi starý uherský municipální systém. Župní zákon nebyl aplikován po celém území Československa, byl tedy předurčen k neúspěchu a jako východisko z této situace mělo být vydání zákona⁶, označovaného jako tzv. organizační zákon. Tato

³ č.243/1860 ř.ž.

⁴ zákonem č. 76/1919 Sb.

⁵ č. 126/1920 Sb. o župních a okresních úřadech

⁶ č. 125/1927 Sb. o organizaci politické správy

reforma ovlivnila samosprávnou složku na úrovni zemí a byla tvořena zemskými zastupitelstvy, která volila zemský výbor. Největší kompetence měly zemské úřady v čele se zemským prezidentem, který byl jmenován prezidentem republiky. Tento systém veřejné správy přetrval až do druhé světové války. V poválečném období byl systém veřejné správy nahrazen systémem národních výborů. V roce 1949 byly zrušeny země a jejich úlohu převzaly nově vytvořené kraje, kterých bylo 19. Zásadní změna byla po roce 1960, kdy se snížil počet krajů na 10 a okresů na 108 (Schelle, 1993, str. 33-34).

3.2.2 Změny ve veřejné správě po roce 1989

Pro Českou republiku tak jak ji známe dnes, byl zásadní rok 1989. V tehdejší Československé socialistické republice znamenal rozpad socialistického bloku a tedy i pád komunismu, návrat k demokratické republice. K první změně na obecní úrovni došlo již roku 1990, kdy byla zákonem obnovena samospráva obcí (Grospič, 2003, str. 14-15). Jako důsledek této změny a změny režimu se obce začaly osamostatňovat do samostatných celků. Obce získaly možnost ovlivňovat nakládání se svým majetkem a podílet se na rozvoji území (Vajdová, 2006, str. 12).

Problematický vývoj decentralizace i realizace principu subsidiarity na vyšších úrovních zapříčinil nevyužití potenciálu pro všeobecnou společenskou transformaci. Do roku 1992 se nepodařilo vyřešit otázku týkající se zemského nebo krajského zřízení a narůstaly problémy s dosud nevyřešeným uspořádáním česko-slovenských vztahů. To byla jedna z příčin vzniku samostatné České republiky. První reforma se tedy zasloužila o obnovení obecní samosprávy. Vznik České republiky a změna Ústavy České republiky při rozpadu Československé federativní republiky daly základ pro reformu v čl. 99, který určoval, že se Česká republika dělí na obce a kraje. Ale v období 1993-1996 nedošlo k žádné změně, dokonce tendence pro vyšší samosprávu nebyly shledávány jako potřebné. S podáním žádosti o vstup do Evropské unie v roce 1996 se však opět otevřela otázka vyšší samosprávy. Na základě toho se přijal ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. To odstartovalo druhou reformu veřejné správy, která se dělí do dvou etap. Koncepce této reformy byla připravena v letech 1998-1999. V první etapě, na základě přijetí soustavy zákonů v roce 2000, byly umožněny volby do zastupitelstev krajů v listopadu téhož roku a vznik a působení krajských úřadů od 1. ledna 2001. Do cílů 1. etapy této reformy Česká

republika zařadila zvýšení kvality výkonu veřejné správy, její modernizaci a informatizaci, zvýšení profesionalizace úředníků a přiblížení státní správy k občanům, pomocí její decentralizace a dekoncentrace. Ve 2. etapě reformy došlo ke zrušení okresních úřadů, a vzniku třetího typu obce. Tyto obce s rozšířenou působností převzaly většinu funkcí, které do té doby vykonávaly okresní úřady (Mates, 2007, str. 9-22).

3.2.3 Současný systém veřejné správy

Se zrušením okresních úřadů k 31. 12. 2002 musely být pravomoci, které dříve vykonávaly, rozděleny. A to dvojím směrem. Směrem vzhůru se pravomoc a úkoly koncentrovaly na krajské úřady, směrem dolů se úkoly dekoncentrovaly na nově vzniklý typ obcí, obce s rozšířenou působností, označované jako obce III. typu. Některé úkoly byly případně také dekoncentrovány na obce s pověřeným obecním úřadem, neboli obce II. typu. Obcí s rozšířenou působností (též ORP) je na území České republiky 205 a obcí s pověřeným obecním úřadem 388. Tyto obce, především ale ORP, vykonávají pro menší obce ve svém obvodu některé správní funkce (Balík 2009, str. 13).

3.2.4 Veřejná správa na místní úrovni

V České republice se uplatňuje smíšená veřejná správa dvojstupňová. Na organizace územní samosprávy je přenášěn určitý rozsah a obsah výkonu státní správy. V nich samosprávné orgány (obce, kraje) nejednají jako samosprávné, ale jako orgány státní správy, řízené nadřízenými státními orgány. Vykonávají úkoly vymezené zákonem v rámci samostatné působnosti, ale také vykonávají úkoly v přenesené působnosti. Přenesená působnost obce zaručuje k plnění veřejných záležitostí, které na ně stát delegoval (Koudelka, 2007, str. 26).

Působnost obcí se dělí na věcnou a územní. Věcná působnost má vymezené společné okruhy vztahů, ve kterých konkrétní orgán veřejné správy vykonává svou pravomoc, například bezpečnost v obci, protipožární ochranu atd. Územní působnost je dána územím, v kterém je konkrétní orgán veřejné správy oprávněn uskutečňovat svou pravomoc. Věcná působnost se v případě obcí dělí na samostatnou a přenesenou (Lacina, 2005, str. 8-9). Do samostatné působnosti stát zasahuje pouze, vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem. V přenesené působnosti plní obce ty úkoly, které jím stát prostřednictvím zákona nařídil (Gerloch, 1996, str. 182).

3.3 Obec jako základní územní jednotka

Obec definuje Holeček (2009) jako „základní územní samosprávné společenství občanů, které tvoří územní celek a který je vymezen hranicí území obce“. Obce vykonávají přenesenou i samostatnou působnost. Rozdělení působností je popsáno v §8 zákona a platí tzv. obecná zákonná preference samostatné působnosti, tj. pokud zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, jedná se vždy o samostatnou působnost (Holeček, 2009, str. 9).

Lacina (2005) uvádí kompetence, které spadají do samostatné působnosti obcí:

- schvalování programu rozvoje územního obvodu obce a kontrola jeho plnění
- hospodaření s majetkem obce
- zakládání a zřizování municipálních právnických osob a zařízení
- rozhodování o účasti obce v obchodních společnostech a nadacích
- uzavírání dohod o změně hranic obce
- volba, zřizování a ustavování orgánů obce
- svoz a likvidace komunálních odpadů a odpadků
- zásobování obyvatel vodou a likvidace odpadních vod

K plnění úkolů samostatné působnosti vydávají obce Obecně závazné vyhlášky (Lacina, 2005, str. 9).

V rámci přenesené působnosti se obce řídí právním řádem, ale i usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů. Výkon přenesené působnosti je pro obce nejen právem, ale i povinností (Koudelka, 2007, str. 45).

3.3.1 Typy obcí

V prostředí místní samosprávy se užívá různé pojmenování pro základní územní jednotky. Které však, jak tvrdí Balík (2009), „*při porovnání názvů obec - městys - město s výjimkou některých statutárních měst nemají prakticky žádný jiný než symbolický význam*“. Spousta měst má sice větší pravomoci než obce, což je ale dáno jejich zařazením mezi obce II. a III. typu (Balík, 2009, str. 20).

Typy obcí jsou následující (Vondrová, 2011, str. 24):

- vesnice - je malá obec většinou zemědělsky zaměřená
- městys - má spíše historický význam, pokud dodnes obec není městysem, již se jím nemůže stát
- město - je obec, která má alespoň 3000 obyvatel a pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády
- statutární město - má zvláštní význam, dělí se na obvody a městské části, které jsou samosprávné, nejstarším statutárním městem v ČR je Liberec
- Praha - má specifické postavení, je statutárním městem, krajem, ale i hlavním městem. Neřídí se zákonem o obcích, ale zákonem o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb.

3.3.2 Orgány obce

Obec může navenek jednat pouze prostřednictvím svých orgánů, ve kterých zasedají fyzické osoby. V Ústavě je v čl. 101 uvedeno: „*Obec je samostatně spravována zastupitelstvem*“. Zákon však rozlišuje mimo zastupitelstvo obce i další orgány, jako například radu obce, starostu, obecní úřad, zvláštní orgány obce a komise v přenesené působnosti (Balík, 2009, str. 67).

a) Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo je jako jediný orgán obce zakotveno v Ústavě České republiky. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od velikosti obce a může dosáhnout v rozmezí 5-55 členů, kteří jsou voleni na 4 roky v komunálních volbách. Mandát člena zastupitelstva vzniká ihned po ukončení hlasování a, jak uvádí Koudelka (2000), zastupitel musí složit následující slib: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města) a jejích (jeho) občanů*“

a řídit se Ústavou a zákony České republiky.“ Zastupitel má tři základní práva - právo iniciativy, interpelace a informace a dvě povinnosti - aktivní účast a vyvarování se střetu zájmů (Koudelka, 2000, str. 77-78).

Zastupitelstvo se schází podle potřeby, ale minimálně jedenkrát za tři měsíce, vždy na území obce. Zasedání svolává starosta, který ho zpravidla i řídí. Zasedání zastupitelstva je veřejné a oznámení o zasedání zastupitelstva je nutné zveřejnit nejméně sedm dnů před jeho zasedáním. Zápis o zasedání ze zastupitelstva se pořizuje nejpozději do 10 dnů po skončení. Tento zápis je uložen na obecním úřadě a je komukoliv k dispozici k nahlédnutí (Koudelka, 2007, str. 186-193).

b) Rada obce

Je výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti, který je odpovědný zastupitelstvu. Členem rady je starosta, místostarosta či místostarostové a radní, kteří jsou voleni ze členů zastupitelstva. Podmínka pro zřízení je minimálně 15 členů v zastupitelstvu. Počet členů rady je vždy lichý a může být v rozmezí 5-11 členů a zároveň nesmí překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelstva (Balík, 2009, str. 72). Rada se schází na základě svolání starostou dle potřeby, formou neveřejných schůzí. Zápis ze schůze musí být vyhotoven do 7 dnů a slouží k účelům zastupitelstva, ale vzhledem ke znění zákona o svobodném přístupu je dostupný komukoliv (Koudelka, 2007, str. 195-196).

c) Starosta, místostarosta obce

Obec vždy prezentuje starosta, který je za své činnosti zodpovědný zastupitelstvu a radě obce. V přenesené působnosti starosta zřizuje zvláštní orgány obce (Ponikelský, 2011, str. 23). Starosta i místostarosta jsou voleni ze svých řad zastupitelstvem absolutní většinou a musejí být občany České republiky (Balík, 2009, str. 75).

d) Obecní úřad

Obecní úřad (též OÚ) tvoří starosta, místostarosta či místostarostové, tajemník obecního úřadu a zaměstnanci obce, kteří jsou zařazení do OÚ. Samotný úřad plní v samostatné působnosti ty funkce, které mu uloží zastupitelstvo a rada. Pokud jde obec II. nebo III. typu, zřizuje se automaticky funkce tajemníka OÚ. Úřad se může členit na odbory, o kterých rozhoduje rada obce a pokud není zřízena, tak zastupitelstvo obce (Balík, 2009, str. 77).

3.4 Rozvoj venkova a jeho vymezení

Jak uvádí Binek (2009): „*Venkovský prostor, zjednodušeně označovaný jako venkov, je územím tvořeným mozaikou sídel a krajiny mezi nimi*“. Venkovský prostor zahrnuje venkovské obce i malá města a tvoří jeden funkční celek. Rozvoj lze v obecné rovině označit jako proces pozitivních změn, při kterém by mělo dojít k rozvoji extenzivního (kvantitativního), ale zejména intenzivního rozvoje (kvalitativního) vlastností dané oblasti. Realizace rozvojových projektů na oživení venkova by neměla být samoučelná, ale měla by vést ke zlepšení podmínek v řadě souvisejících oblastí. Na úrovni venkova by měl konkrétní proces rozvoje zlepšit a upevnit pozici venkovských obcí a krajinné sféry, ve které se tyto obce nacházejí (Binek, 2009, str. 12).

3.4.1 Historický vývoj

Během historického vývoje byla vždy jasně vymezena hranice mezi městem a venkovem. Města byla obehnaná hradbami a venkovský prostor sloužil pro zemědělské účely. Hlavní změna nastala po průmyslové revoluci, v přeměně agrární společnosti na společnost industriální (Urbášková, 2013, str. 7-9). V českých zemích byla tato transformace spjata s urbanizací a s postupným nárůstem městského obyvatelstva. Tento stav se však po roce 1989 obrátil. Lidé se stěhovali spíše do přilehlého i exponovanějšího venkova. V přechodu od industriální společnosti k postindustriální na venkově docházelo a stále dochází k zásadní transformaci společenského života. Dnešní společnost bývá důsledkem nárůstu významu informací a informačních technologií označována jako informační společnost. Lidé začínají preferovat spíše bydlení poblíž velkých měst s dobrou dopravní dostupností. Současný stav venkovského osídlení a jeho prostoru je výsledkem dlouhodobého působení řady vlivů a procesů. V minulosti byla vazba venkov - město vždy silná a v současnosti intenzita této vazby neustále narůstá (Binek, 2007, str. 15-18).

3.4.2 Vymezení venkova

Dle Binka (2007) je exaktní vymezení venkova velmi obtížné. Jedná se o přechodnou oblast mezi divočinou a městem. Od konce předmoderní doby se divočina na našem území, i na území národních parků nevyskytuje, lze tedy v nejširším pojetí za venkov označit to, co není městem (Binek, 2007, str. 10-15).

K vymezení venkova a venkovského prostoru slouží několik přístupů, avšak každý z nich je omezen určitým hlediskem. Pro vymezení venkova je nutná znalost sídelní struktury a vlivů, které působí a působily na vývoj jeho osídlení (Binek, 2009, str. 18-19).

V zásadě lze rozlišit dva druhy přístupů. První přístup se soustřeďuje na jednu či více charakteristik, spíše využívaných pro potřeby regionální politiky. Druhý přístup se snaží venkovský prostor identifikovat co nejkomplexněji a zkoumá, jak kvalitativní tak i kvantitativní znaky. Pro první přístup je typické takové vymezení venkova, jaké se využívá v západní Evropě, a definice jsou postavené především na socioekonomických kritériích. První definice byla vytvořena OECD, a pracuje s jediným kritériem - hustotou zalidnění. Do venkovských oblastí na místní úrovni zařazuje ty oblasti, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Pro použití této definice na našem území byla provedena úprava na hustotu zalidnění menší než 100 obyvatel/km². Podle této definice se rozlišují tři kategorie podílu obyvatelstva na úrovni regionů, a to:

- převážně venkovské oblasti: s více než 50 % obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích
- významně venkovské oblasti: s 15-50 % podílem obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích
- převážně městské oblasti: s méně než 15 % obyvateli žijícími ve venkovských obcích

Kategorie venkovské oblasti, které na našem území převažují, byla dále rozdělena do tří skupin:

- převážně venkovské: s 37,5 až 50 % venkovského obyvatelstva
- smíšené: 25 až 37,5 % venkovského obyvatelstva
- převážně městské: 15 až 25 % venkovského obyvatelstva

Druhá definice dle statistického úřadu EU (EUROSTAT) kromě hustoty zalidnění používá také absolutní počet obyvatel a rozlišuje kategorie:

- hustě obydlené zóny s hustotou zalidnění nad 500 obyvatel/km² a počtem obyvatel nejméně 50 000
- přechodné zóny s hustotou zalidnění větší než 100 obyvatel/km² a počet obyvatel nejméně 50 000
- řídké obydlené zóny, ve kterých je zahrnut zbytek obcí, které nespádají ani do jedné předchozí kategorie (Program rozvoje venkova na období 2014-2020, 2015).

Na území České republiky je poslední kategorie rozdělena do dalších tří kategorií:

- extrémní venkovské osídlení (do 8 obyvatel/km²)
- méně zalidněné venkovské oblasti (8-50 obyvatel/km²)
- venkovské oblasti (50-100 obyvatel/km²)

V České republice se pro analytické a regionální účely za venkovské obce označují ty obce, které mají do 2 000 obyvatel. Jak uvádí Binek (2007): „*právě obce mezi 2 000 - 3 000 obyvateli tvoří významné subjekty ovlivňující charakter a rozvoj venkovského prostoru*“ (Binek, 2007, str. 18-23).

Podle zákona jsou za venkovské obce označovány ty obce, které mají počet obyvatel menší než 3 000. Jakmile je počet obyvatel více jak 3 000, může být obci přiřazen status města. V rámci tohoto kritéria tvoří 80 % České republiky venkovské obce, nicméně počtem obyvatel dosahují pouze 30 % z celé České republiky (Hupková, 2010, str. 1).

3.4.3 Nástroje pro oživení a rozvoj venkova

Oživení venkovského prostoru je především chápáno jako oživení obcí, které formují okolní krajinu a okolí obce. I když je venkovský prostor nutné vymezit na omezený okruh obcí, které spadají do venkovského prostoru, je nutné podotknout, že v určitém smyslu jsou součástí venkovského prostoru i malá města. Pomineme-li tento „městský faktor“ a budeme se zabývat pouze venkovem, který není nijak přímo ovlivněn příměstskými vlivy, nadále bude venkov heterogenní kategorií. Venkovské obce s vyšší

úrovni infrastruktury, s lepší vybaveností a s dobrou dopravní dostupností budou mít lepší rozvojovou trajektorii než jiné venkovské obce.

Dle Binka (2009) může oživení venkovského prostoru směřovat zejména k:

- vytvoření harmonického systému kulturní krajiny
- rozvoji celkové pestrosti a specifik venkovských obcí
- vytvoření stabilního ekonomického systému zajišťujícího pracovní příležitosti
- zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva
- rozvinutí občanské společnosti
- zajištění dostatečné dopravní dostupnosti (Binek, 2009, str. 23-24)

Oživení venkovského prostoru vyžaduje z důvodu velké různorodosti a specifického charakteru jednotlivých venkovských oblastí hledání nejvhodnějších kombinací nástrojů k jeho rozvinutí. Při jeho rozvoji je zapotřebí rozlišovat vnitřní a vnější faktory a je důležité rozhodnout, do jaké míry budou do rozvoje zasahovat samotní aktéři, kdy bude nutná pomoc zvenčí a kdy je vhodné podporovat přirozená střediska, která působí na rozvoj svého zázemí sama.

Vnitřní nástroje se váží k aktivitě a specifické situaci venkovských obcí. Představují využívání místních zdrojů s cílem odstranit rozvojové bariéry. Aby došlo k vytvoření synergického efektu, při kterém obce společně dosahují významnějšího cíle, než kdyby o dosažení cíle usilovaly samy, je nutné vnitřní nástroje používat tak, aby byly využívány společně a co nejvíce provázaně. Patří sem:

- rozvojové plánovací dokumenty
- spolupráce
- komplexní pozemkové úpravy
- podpora podnikání

Pro oživení by měly být hlavní nástroje vnitřní, nástroje vnější by měly být spíše dodatečné. Do vnějších nástrojů pro oživení venkova patří:

- finanční výpomoc
- podpora řízení rozvoje
- koncepční rámec a jiné (Binek, 2007, str. 83-93)

3.4.4 Regionální politika

Regionální politika se po hospodářské krizi (1929-1933) zásadně řešila a analyzovala zejména ve Velké Británii. Na našem území se rozpracovávala v období po druhé světové válce a lze ji charakterizovat jako koncepční a výkonnou činnost státu a jeho regionálních správních orgánů. Klíčové cíle regionální politiky, jak je uvádí Lacina (2005), představují:

- přispívání k harmonickému a vyváženému vývoji regionů
- snaha o snižování rozdílů mezi jejich úrovněmi rozvoje
- podpora jejich hospodářského a sociálního rozvoje s důrazem na jejich hospodářský a sociální potenciál

Takto vymezenou regionální politiku provádí stát na dvou klíčových úrovních, a to na úrovni státu, prostřednictvím ústředních orgánů státní správy, zaměřujících se na jednotlivé regiony a na úrovni samotných regionů (krajů), prostřednictvím orgánů regionální samosprávy.

Většina evropských států, Českou republiku nevyjímaje, uskutečňuje regionální politiku především na základě vypracovávaných programových dokumentů (vládou, regionálními a místními orgány), schvalovaných parlamentem, regionálními a místními zastupitelstvy. V současné době je navíc regionální politika v členských zemích Evropské unie výrazně ovlivňována společnou - „unijní regionální politikou EU“.

Nové pojetí regionální politiky, na rozdíl od tradičního pojetí, preferuje inovační strategie, vypracovávané přímo pro specifické regiony. Využívání jejich vnitřních zdrojů a výrobních faktorů při jejich dalším rozvoji. Přednostně se podporuje zakládání a rozvoj malých a středních podniků s důrazem na ochranu životního prostředí. Vymezení kategorií regionů, kterým je třeba dlouhodobě poskytovat pomoc, obsahuje Zákon č. 248/2000 O podpoře regionálního rozvoje (Lacina, 2005, str. 60-66).

Binek (2009) uvádí cenný pohled E. Lauschmanna, který identifikuje tři základní typy regionální politiky, a to:

- růstově orientovanou regionální politiku, jejímž cílem je optimální alokace výrobních faktorů v prostoru, odpovídajícím řízením soukromých a veřejných investičních aktivit

- stabilizačně orientovanou regionální politiku, jejímž cílem je s pomocí koordinování regionální politiky a odvětvových politik dosáhnout relativně vyvážené hospodářské struktury v jednotlivých regionech
- infrastrukturně orientovanou regionální politiku, jejímž cílem je co nejvíce rovnoměrné vybavení jednotlivých regionů infrastrukturou (Binek, 2009, str. 26-27).

3.5 Obecní spolupráce

Na českém území se nachází celkem 6 251 obcí a jednoznačně převažují malé obce. S vysokým počtem malých obcí jako nejnižších správních jednotek se Česká republika vyznačuje rozdrobenou sídelní strukturou. Tento fakt sice poukazuje na fungování demokratického systému, roztržitost má však i značné negativní dopady (Matula, 2007, str. 21).

Malé obce nejsou schopny efektivně uspokojovat všechny veřejné potřeby svých obyvatel, z čehož následně vyplývá zanedbání dlouhodobého rozvoje obce a snížená kvalita veřejných služeb. Existence malých obcí má však i spoustu výhod, jako je kvalitní životní prostředí, dobré mezilidské vztahy, zapojení občanů do dění v obci a vyvážená péče o venkovský prostor.

Problémy, spojené s malými obcemi na našem území, je možné řešit dvěma způsoby a to spoluprací, nebo sloučením obcí (Galvasová, 2007, str. 16-18). Z předešlého slučování obcí od 60. do 80. let, kdy bylo slučování centrálně řízeno, a nebyl brán ohled na názory žijících obyvatel, se však dle těchto zkušeností slučování nejeví jako nejlepší řešení.

3.5.1 Důvody spolupráce

Jeden z hlavních a obecných důvodů spolupráce představuje skutečnost, kdy společnou silou se dá dosáhnout efektivnějšího a významnějšího výstupu, než kdyby se o to subjekty pokoušely samy, tzv. synergický efekt. Obce spatřují ve spolupráci největší přínos ve společném plánování a realizování takových projektů, které by samotné obce uskutečnit nemohly. Při kooperativní spolupráci subjekty očekávají, že výsledkem si alespoň jeden ze subjektů polepší, a zároveň si žádný z nich nepohorší, tzv. paretooptimální výsledek (Binek, 2010, str. 36).

Jako další cíle spolupráce Galvasová (2007) uvádí zabezpečování potřeb občanů v oblasti samostatné působnosti, rozvoj celého regionu, dosažení větší stability a konkurenceschopnosti. Důvody obecní spolupráce mají především charakter účelový a mají zabezpečovat potřeby svěřené obci ze zákona⁷: „*Obce v samostatné působnosti (§ 84, 85 a 102 zákona) ve svém územním obvodu pečují v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů*“.

Jako dílčí důvody spolupráce lze uvést úspory ve finančních zdrojích, nákladech na administrativu, problém nedostatečně kvalifikovaného aparátu a jiné záležitosti, se kterými se malé obce potýkají a které mají dopad na rozvoj a poskytování potřebných služeb občanům (Galvasová, 2007, str. 21-23).

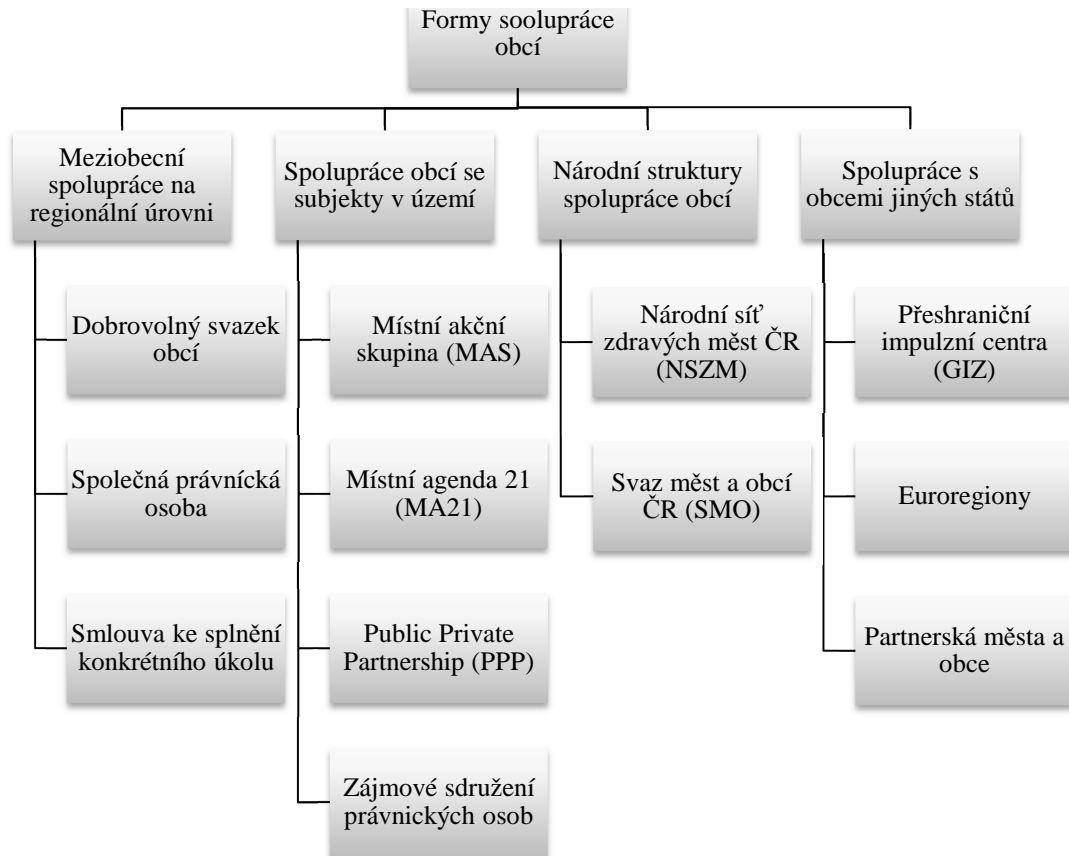
3.5.2 Formy spolupráce

Dle zákona je spolupráce obcí možná pouze při výkonu samostatné působnosti. Obce mohou uzavřít smlouvu ke splnění konkrétního úkolu, vytvořit dobrovolný svazek obcí nebo založit právnickou osobu. Obce dále mohou spolupracovat v přenesené působnosti ale pouze na základě veřejnoprávní smlouvy, kdy přenechá přenesenou působnost jiné obci (Galvasová, 2007, str. 27-28).

Pokud se jedná o spolupráci mezi veřejnoprávními korporacemi ve vztahu veřejnoprávním, nelze aplikovat ustanovení občanského zákoníku o zájmových sdruženích právnických osob a o smlouvě o sdružení. Avšak pokud tak zákon stanoví, lze připustit výjimku. Výše uvedené formy spolupráce jsou možné ve vztahu obce a subjekty soukromého práva (Matrasová, 2003, str. 73). Typů a forem spolupráce je

⁷č. 128/2000 Sb., o obcích

řada, a rozlišují se na základě několika kritérií. Nejvhodnější se jeví členění podle území a zároveň subjektů spolupráce:

Obrázek 1: *Formy spolupráce obcí*

Zdroj: Galvasová, 2007, str. 28

3.5.3 Meziobecní spolupráce na regionální úrovni

Tato forma spolupráce se řídí zákonem a může být uplatněna pouze mezi obcemi. Výjimkou je vytvoření společné právnické osoby, které se řídí obchodním zákoníkem.

a) Dobrovolný svazek obcí

Zakládání dobrovolných svazků obcí je nejtypičtější formou spolupráce v České republice. Členové mohou být pouze obce. Svazky mají společné rysy, avšak u každé spolupráce se svazky v něčem liší. Jak účelem, tak intenzitou a náplní spolupráce. Aby bylo dosaženo snížení nákladů, mnohdy se svazky sdružují pouze za účelem spolupráce v oblasti samostatné působnosti a prosazují společné zájmy.

Dobrovolné svazky obcí, dále jen DSO, slouží často jako základ pro další typy spolupráce např. místní akční skupiny a euroregiony. Do Národní sítě zdravých měst může svazek vstoupit pouze jako celek. Účelově se DSO dělí na monotematické svazky a mikroregiony. Monotematické svazky vznikají na krátkou dobu, nejčastěji za účelem budování technické infrastruktury. Po realizaci většinou zanikají, nebo již nejsou aktivní. Naopak mikroregiony se soustředí na celé území, nebo se snaží zlepšit určitou oblast v území a společně na něm působí a spolupracují. Nutno zmínit i svazky obcí v oblasti cestovního ruchu, a mnoho dalších specifických druhů DSO (Bínek, 2010, str. 40-42).

b) Společná právnická osoba

Pokud obce potřebují stabilnější spolupráci při plnění společného úkolu, mohou založit novou právnickou osobu neboli obchodní společnost (akciovou společnost, společnost s ručením omezeným). Činnosti této společné právnické osoby řídí obchodní zákoník. Obce tuto formu spolupráce v praxi využívají nejčastěji u dopravních podniků, tepláren apod. Společnost bývá založena na dobu neurčitou, pokud ve smlouvě není stanoveno, že se zakládá na dobu určitou.

c) Smlouva ke splnění konkrétního úkolu

Smlouva ke splnění konkrétního úkolu je poměrně novou formou spolupráce. Objevila se v zákoně v roce 2000. Po DSO je to druhá nejčastěji využívaná forma spolupráce a mohou ji uzavírat pouze obce. Může být zřízena na dobu určitou či neurčitou a účelem smlouvy je vždy zajištění splnění společně stanoveného úkolu. Tento úkol musí spadat do samostatné působnosti obcí a většinou je to takový úkol, na který samotné obce nestačí a spoluprací by si mohli obě nebo více z nich polepšit (Galvasová, 2007, str. 33).

3.5.4 Spolupráce obcí se subjekty v území

a) Místní akční skupina (MAS)

Funkční spolupráci různých subjektů umožňují místní akční skupiny, dále jen MAS. Tyto skupiny fungují na principu partnerství, spojují soukromý a veřejný sektor. Podmínkou je, že zástupci soukromého sektoru (soukromí podnikatelé, neziskové organizace apod.), musí tvořit nejméně 50% z místního partnerství. Formy MAS mohou být občanská sdružení, které je nejčastější, a méně častá jsou zájmová sdružení fyzických osob a obecně prospěšná společnost. MAS vznikly v rámci iniciativy LEADER a jejím základem je partnerská dohoda o hlavních cílech rozvoje venkovského regionu. Na základě této dohody dále MAS společně zpracovávají strategie k přípravě a realizaci rozvojových projektů, které přispívají k naplnění rozvojových cílů (Bínek, 2010, str. 40).

b) Místní Agenda 21 (MA21)

MA21 je mezinárodní program sloužící na podporu udržitelného rozvoje na místní úrovni. Vychází ze závěrů Summitu Země v Rio de Janeiru v roce 1992. Zásadní je zapojení místních obyvatel do rozvoje obcí, měst a regionů. Hodnotí se dle jedenadvaceti kritérií, díky kterým je rozhodováno o grantech. Dále tato kritéria napomáhají objektivně posoudit, které obce uplatňují MA21 a na jaké úrovni se obce, kraje či regiony nacházejí. Ty obce, kraje či regiony, které aktivně uplatňují MA21, by měly mít větší šanci na úspěch při získávání grantů (Lacina, 2005, str. 45).

c) Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public-private-partnership PPP)

Tato forma spolupráce se využívá k potřebám zajištění veřejných služeb soukromým sektorem. Využívá zdroje a schopnosti soukromého sektoru při zajištění infrastruktury nebo veřejných služeb. Provádí se dvěma základními způsoby. V první formě veřejná instituce založí společně se soukromou právnickou, resp. fyzickou, osobou samostatnou společnost. Touto formou tzv. „koncese“ realizuje zakázku, tzn., že společnost dostane úřední povolení, které společnost opravňuje k řízení či provozování konkrétní činnosti. PPP je často využíváno při poskytování dodávek tepla, energií aj. Ve druhé formě spolupráce soukromý investor financuje svými prostředky veřejně prospěšnou stavbu, která je v jeho vlastnictví, spravuje a provozuje ji. Veřejný sektor mu za „dostupnost“ služby platí (Galvasová, 2007, str. 40-41).

3.5.5 Národní struktury spolupráce obcí

a) Svaz měst a obcí České republiky

Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR, Svaz) je organizací, jejímž základním cílem je prosazování společných zájmů a vytváření potřebných podmínek pro řešení společných problémů. Svaz se dělí na jednotlivé komory dle druhů obcí (Komora statutárních měst, Komora měst, Komora obcí). Svaz napomáhá k tvorbě regionální politiky formou připomínkování právních norem v oblastech týkající se místní samosprávy. Svaz spolupracuje s podobnými svazy v zahraničí.

b) Národní síť zdravých měst České republiky

Národní síť zdravých měst (NSZM) je zájmovým sdružením právnických osob. NSZM poskytuje poradenství členům v oblasti spolupráce a výměny zkušeností. Pomáhá zpracovávat strategie rozvoje i spolupráci s odbornými partnery v České republice i zahraničí. Velkou roli hraje zapojení místních odborných i nevládních partnerů do otázek týkajících se místní či regionální budoucnosti (Galvasová, 2007, str. 40).

Světová zdravotní organizace (WHO) v roce 1988 založila mezinárodní Projekt Zdravé město. Po patnácti letech působení se do projektu zapojilo více než třicet evropských zemí. U nás se tento projekt začal realizovat po roce 1989. V současnosti má (NSZM) 128 členů, s regionálním vlivem na 2 641 měst a obcí (Zdravá města, 2006, str. 4).

3.5.6 Spolupráce s obcemi jiných států

a) Přeshraniční impulzní centra

Přeshraniční impulzní centra (GIZ) představují evropský projekt, ve kterém spolupracují regiony v oblasti Dolního Rakouska, České Republiky, Slovenska a Maďarska. Základní úlohou spolupráce by mělo být překonávání hranic, odstranění předsudků a pobídka ke vzájemné spolupráci pohraničních regionů. Pomoc při realizaci projektů obcí je zaměřená na sociální, kulturní a hospodářskou oblast.

b) Euroregiony

Euroregiony představují další formu přeshraniční spolupráce obcí. V České republice existují euroregiony jako sdružení právnických osob, nebo jako sdružení subjektů vzniklé na základě smlouvy. Euroregiony jsou silně heterogenní, některé slouží pouze jako servisní a poradní místo a jiné naopak vytváří velké pracovní skupiny, řešící aktuální problémy. Provádí i administraci a vytváření dotačních programů. Činnost euroregionů by měla být podobná jako činnost GIZ. Snaží se zlepšit životní podmínky prostřednictvím odstraňování ekonomických a sociálních nerovností v oblasti. V České republice je aktuálně 13 euroregionů (Galvasová, 2007, str. 43).

c) Partnerská města a obce

Partnerská města a obce jsou častým způsobem spolupráce, hlavně v oblasti cestovního ruchu, kulturních a společenských akcí, výměnných pobytů apod. Základem pro tuto spolupráci je vzájemné pochopení a porozumění, dobrá komunikace a předem jasně stanovené a srozumitelné cíle, které by měly naplňovat obsah partnerství. Tato forma spolupráce se u různých obcí může výrazně lišit, některé obce ji mohou intenzivně využívat, jiné méně nebo vůbec. Důležitým prvkem v této spolupráci je finanční pomoc ze strany zahraničních partnerů. Navíc je tato spolupráce za splnění určitých podmínek podporována ze strany Evropské unie formou grantů (Galvasová, 2007, str. 43).

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Hodnocení spolupráce ve vybraném SO ORP Kuřim

Česká republika, tak jako například Francie, patří k zemím s největším počtem obcí a nejnižším počtem obyvatel na průměrně velkou obec v rámci celé Evropské unie. I přes násilné slučování před rokem 1989, nárůst obcí v následujícím roce existenci malých obcí zachoval. Tento historický stav respektuje i Svaz měst a obcí ČR. Ten namísto snižování počtu obcí usiluje o efektivní řešení jejich potřeb prostřednictvím dobrovolné meziobecní spolupráce, tak jako tomu je u fungujících svazků v zahraničí.

4.1.1 Svaz měst a obcí České republiky

Svaz měst a obcí České republiky, dále jen Svaz, je dobrovolná, nepolitická a nevládní organizace. Jeho členy jsou města a obce, jejichž záležitosti zároveň představují jeho hlavní prioritu. Svaz se podílí na přípravě a tvorbě návrhů na legislativní opatření v oblasti kompetencí obcí. Jako hlavní cíle lze uvést:

- obhajování společných zájmů a práv měst a obcí v duchu principů Evropské charty, a tím zabezpečovat jejich příznivý rozvoj
- podpora a rozvíjení demokracie v samosprávě obcí, posilování vlivu obcí v legislativní oblasti
- posilování ekonomické samostatnosti obcí
- vzdělávání zastupitelů a pracovníků a další

Nejen na národní úrovni obhajuje Svaz zájmy místních samospráv. Spolu s dalšími asociacemi⁸ se snaží ovlivňovat ve prospěch měst a obcí i podobu evropské politiky. Účastní se mezinárodních projektů, do kterých zapojuje své členy a podporuje tak města a obce v navazování partnerské spolupráce.

⁸ V roce 2003 založil Svaz spolu s nizozemským Svazem VNG International dceřinou společnost MEPCO; Mezinárodní poradenské centrum obcí

Svaz sdružuje 2 647 obcí, což je téměř 43 % z celkového počtu obcí s téměř 78 % z celkového počtu obyvatelstva České republiky. Na podporu meziobecní spolupráce zahájil Svaz v květnu roku 2013 projekt, zkráceně nazývaný Obce sobě, jehož cílem bylo vytvoření podmínek pro dlouhodobý rozvoj meziobecní spolupráce v ČR (Svaz měst a obcí České republiky, 2013).

4.1.2 Projekt „Obce sobě“

Se záměrem zkvalitnit a zefektivnit veřejné služby, a tím získat další finanční prostředky pro města a obce po vzoru spolupráce ze zahraničí, zahájil Svaz v květnu 2013 realizaci speciálního projektu na podporu meziobecní spolupráce.

Cílem projektu „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce“, zkráceně nazývaného Obce sobě, je vytvořit podmínky pro rozvoj meziobecní spolupráce v České republice, především v oblastech samostatné působnosti a v dlouhodobém hledisku docílit v této oblasti státní podpory. Základní oblasti projektu ve vybraném SO ORP Kuřim jsou:

- předškolní výchova a základní školství
- sociální služby
- odpadové hospodářství
- a jedno vybrané volitelné téma - v konkrétním případě

Malé týmy pracovníků tvořily během trvání projektu analyticko-strategické materiály za jednotlivá území, s výraznou podporou motivujících starostů daného území a metodickou podporou Svazu. Tyto podklady budou sloužit pro budoucí diskuze a jednání zástupců obcí o budoucím rozvoji území a při řešení otázek týkajících se společné dopravní obslužnosti, řešení odpadového hospodářství, společný nákup energií apod.

Do Projektu se zapojilo 186 z 205 území ORP. Smluvními partnery Svazu při realizaci projektu mohly být pouze obce, nebo dobrovolné svazky. Stávajícím dobrovolným svazkům obcí byla taktéž poskytnuta právní poradna ohledně všech dotazů na meziobecní spolupráci a jejich právních aspektů. Dále projekt podporoval silné osobnosti v území - motivující starosty, kteří představovali jakousi „prodlouženou ruku“ mezi starosty obcí a koordinátorem projektu.

Trvání projektu bylo původně určeno od 1. května 2013 do 30. června 2015. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) však schválilo jeho prodloužení o pět měsíců, a to do 30. listopadu 2015. Tímto prodloužením mohly týmy dokončit potřebné výstupy. V prodloužené části projektu se realizovaly dvě nové klíčové aktivity, navazující na tvorbu původních souhrnných dokumentů. Jednalo se o:

- platformu pro efektivní meziobecní spolupráci - debatu v rámci vybraných volitelných témat a jejich konkrétní řešení a podpora meziobecní spolupráce v území
- tvorbu Akčního plánu a rozvojových aktivit MOS - zpracování základní verze akčního plánu území a jeho rozpracování do konkrétních rozvojových aktivit meziobecní spolupráce realizovaných na území ORP

Schválená maximální výše dotace na projekt byla téměř 600 mil. Kč., a 90 % z této částky směřovalo přímo do jednotlivých území ORP přímou finanční podporou (na mzdy projektového týmu, motivujících zastupitelů a dalších výdajů). Projekt byl plně hrazen ze zdrojů OP Lidských zdrojů a zaměstnanosti (ESF v ČR), (Obce sobě, 2013).

Hlavní kontaktní osobou jak pro smluvní partnery, tak pro obce v území byl příslušný regionální koordinátor (kterých bylo celkem 13, každý spravoval v průměru 16 území ORP). Vybrané ORP Kuřim zastupovala Zdeňka Marková. Regionální koordinátor reagoval na podněty z území a přenášel je směrem k realizačnímu týmu Svazu. Jako koordinátor meziobecní spolupráce v území ORP Kuřim vystupovala Bc. Jana Švédová. Konzultace s koordinátorkou projektu byly pro tuto práci velmi přínosné a poskytnuté materiály sloužily ke správnému pochopení situace ve vybraném území.

Pro objektivní zhodnocení procesu a fungování projektu na podporu meziobecní spolupráce ve vybraném území ORP Kuřim se tato práce v následující praktické části zaměřuje na analýzu poznatků a informací získaných ze setkání s místní koordinátorkou a vyhodnocenými rozhovory a názory na projekt od jednotlivých zastupitelů obcí.

4.1.3 Identifikace vybraného území

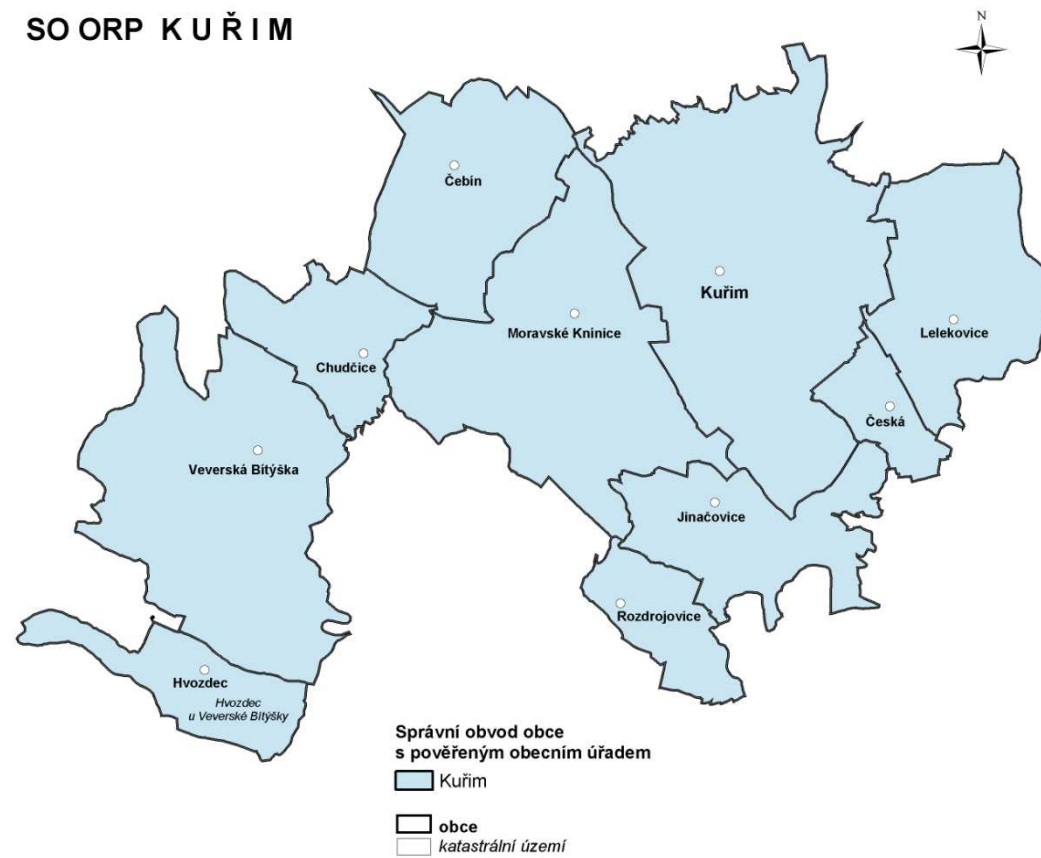
V 70. letech představovalo město Kuřim významné průmyslové centrum v okrese Brno-venkov. Význam města pro okolní obce stoupal a docházelo k nárůstu obyvatel. V období, kdy se vytváří ORP, měla Kuřim i okolní obce zájem na tom, aby nespadaly pod dřívější historická centra, kterými byly Šlapanice nebo Tišnov. Došlo tak ke vzniku nového centra v regionu, vytvořilo se menší ORP Kuřim.

Správní obvod ORP Kuřim je součástí Jihomoravského kraje a nachází se severozápadně od města Brna. Sousedí se správními obvody ORP Tišnov, Blansko, Šlapanice, Rosice a Brno. Na území statutárního města Brna navazuje celá jižní hranice správního obvodu, z nichž 8 obcí s Brnem přímo sousedí. Správní obvod tvoří celkem 10 obcí, z nichž jedna má statut města (Kuřim) a jedna městyse (Veverská Bítýška). Každá obec je složena z jednoho katastrálního území. ORP Kuřim je svojí rozlohou nejmenším správním obvodem obce s rozšířenou působností v celém JMK. K 1. 1. 2014 bylo ve správním obvodu dle MVČR 22 277 obyvatel.

V dnešní době představuje Kuřim přirozené spádové centrum nejen jejího správního obvodu obce s rozšířenou působností, ale z hlediska dopravy a zaměstnanosti i dalších obcí. Do budoucna se předpokládá její rozvoj, a to prostřednictvím budování nových závodů v průmyslové zóně. Předpokládá se i rozsáhlá bytová výstavba v okrajových částech města. Situace v obcích ORP Kuřim je však velmi specifická, neboť jeho obyvatelé provozují značnou část svých aktivit mimo SO ORP Kuřim.

Na podzim roku 2013 bylo město Kuřim osloveno Svazem měst a obcí České republiky a byla mu nabídnuta možnost rozvoje spolupráce v jeho správním obvodu (též SO) v rámci projektu Obce sobě. Jeho cílem mělo být posílení vzájemné spolupráce mezi obcemi, podrobná analýza SO ORP Kuřim, jeho silných a slabých stránek a cíle, které by sloužily pro přípravu nových projektů a budoucí úspěšný rozvoj regionu.

SO ORP KUŘIM

Obrázek 2: Mapový náčrt ORP Kuřim

Zdroj: Český statistický úřad

4.1.4 Výzkum meziobecní spolupráce v SO ORP Kuřim

Pro zhodnocení meziobecní spolupráce ve vybraném území bylo zapotřebí získat potřebná data prostřednictvím polo-standardizovaného výzkumu. Otázky se vztahovaly k řešenému tématu a byly použity v logické návaznosti.

Po zkontaktování všech zástupců jich 8 z 10 projevilo ochotu poskytnout informace a osobní setkání. Zástupkyně obce Česká uvedla, že z důvodu velké pracovní vytíženosti nemá zájem se setkat a ani se k danému tématu nechce vyjadřovat přes telefon nebo email. Co se týče obce Kuřimi, starosta byl opakovaně kontaktován, ale nakonec ani on neprojevilo ochotu se setkat, proto byl požádán o spolupráci místostarosta, se kterým byla spolupráce bezproblémová. Velkým přínosem pro vyhodnocení projektu byly osobní rozhovory vedené s koordinátorkou projektu v ORP Kuřim. Spolupráce s ní byla bezproblémová, vždy se snažila o vstřícný přístup a poskytla tak na věci neocenitelný pohled.

Velikost obce	Počet obcí	Obce
Do 499	1	Hvozdec
500-999	5	Moravské Knínice, Jinačovice, Chudčice, Česká a Rozdrojovice
1000-1999	2	Lelekovice a Čebín
2000-4999	1	Veverská Bítýška
5000 a více	1	Kuřim

Tabulka 1: Obce SO ORP Kuřim podle velikostních kategorií

Zdroj: vlastní návrh

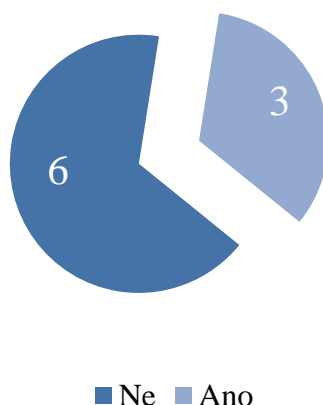
Jak je z tabulky patrné, většina obcí v územním obvodu spadá do velikostní kategorie 500 - 999 obyvatel. Obec Hvozdec jako jediná spadá do kategorie do 499 obyvatel a k 31. 12. 2014 měla 299 obyvatel. Obec Kuřim jako obec s rozšířenou působností měla k 31. 12. 2014 10 971 obyvatel.

V úvodu byla zástupcům položena otázka, jak se dívají na sídelní strukturu České republiky a SO ORP Kuřim. Starostové považují roztržitěnou sídelní strukturu za součást historického vývoje naší země a není podle nich zapotřebí nějakých změn. Pouze jeden z představitelů uvedl, že „budoucí slučování připadá v úvahu pouze v případě menších obcí, které jsou do 200 obyvatel“.

V rámci ORP Kuřim vyjádřili zástupci souhlas se současným stavem, který jim plně vyhovuje. Pouze starosta Rozdrojovic považuje jejich polohu za „poněkud nešťastnou. Do Kuřimi to máme daleko a těžko s nimi najdou společnou řeč“. Všichni zástupci však odpovídali jednotně, a to, že jim stav naprosto vyhovuje.

a) Zhodnocení situace po zrušení okresních úřadů

Na druhou položenou otázku která zjišťovala, nakolik jsou zástupci spokojeni s reformami veřejné správy a zrušením okresních úřadů, se již odpovědi podstatně lišily.

Graf 1: Souhlasíte se zrušením okresních úřadů?

Zdroj: vlastní šetření

Z grafu je patrné, že většina starostů se zrušením okresů nesouhlasí. Starosta z Veverské Bítýšky uvádí: „Myslím si, že to byla chyba. Okresy území znaly a přesně věděly co se v daném území děje, jaké jsou potřeby obcí a co je nutné udělat. Tím pádem byla i lepší spolupráce. Kraj má k obcím daleko a tyto úřady nedokázal nikdy nahradit“. Stejný nesouhlas vyjádřil i starosta Chudčic, Hvozdce, Moravských Knínic

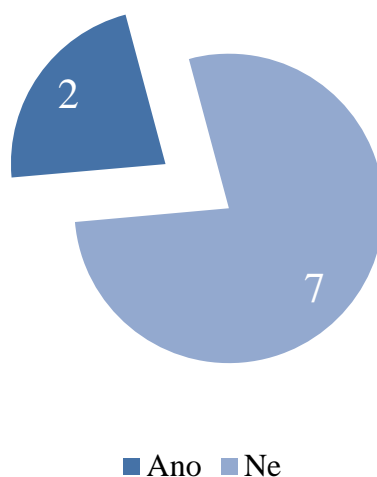
a z Kuřimi, který uvedl: „Považuji nově vytvořené krajské samosprávy za nejslabší element v systému zastupitelské demokracie“.

Zrušení okresních úřadů se nedotýká starostů obcí Čebín, Rozdrojovice a Jinačovice. Starostové obcí Čebín a Rozdrojovice uvedli, že „nemohou odpovědět a minulou situaci posoudit, neboť v té době své funkce ještě nevykonávali a o problematiku se nezajímali“. Starosta z Jinačovic není proti zrušení okresů a uvedl, že „sice se veřejná správa více přiblížila lidem, nicméně z druhé strany je velká zátěž na úředníky a zrušením okresů se ještě zvýšila“.

Zástupce z Lelekovic ve zrušení okresů nevidí pro jejich obec zásadní rozdíl a prohlásil: „Vůbec nám zrušení okresů nevádí, ležíme totiž těsně u Brna a do Kuřimi to máme také blízko“.

b) Důležitost spolupráce ve vybraném území

Dále byla zástupcům položena otázka na spolupráci mezi okolními obcemi. Zda pro starosty představuje vzájemná spolupráce důležitý faktor jejich rozvoje, nebo představuje pouze příležitostné doplnění běžného fungování.

Graf 2: Představuje meziobecní spolupráce ve vaší obci klíčový faktor rozvoje?

Zdroj: vlastní šetření

Naprostou většinou odpovídali zástupci ohledně otázky na meziobecní spolupráci stejně. Jinačovice, Rozdrojovice, Čebín, Lelekovice, Knínice a Hvozdec na spolupráci rozvoj své obce nestaví. Spolupráce pro ně nemá žádný význam. Starostka Hvozde uvedla, že *„prostřednictvím spolupráce jsme doposud nic nezrealizovali. Všechno si zařizujeme sami a věřím, že mnohdy i lépe“*. Starosta obce Čebín se vyjádřil: *„V rámci obcí, ani v rámci celého ORP se na spolupráci rozvoj postavit nedá. Existuje až příliš velká rozdílnost názorů a potřeb, takže se nedokážeme dohromady dohodnout a následně spolupracovat“*.

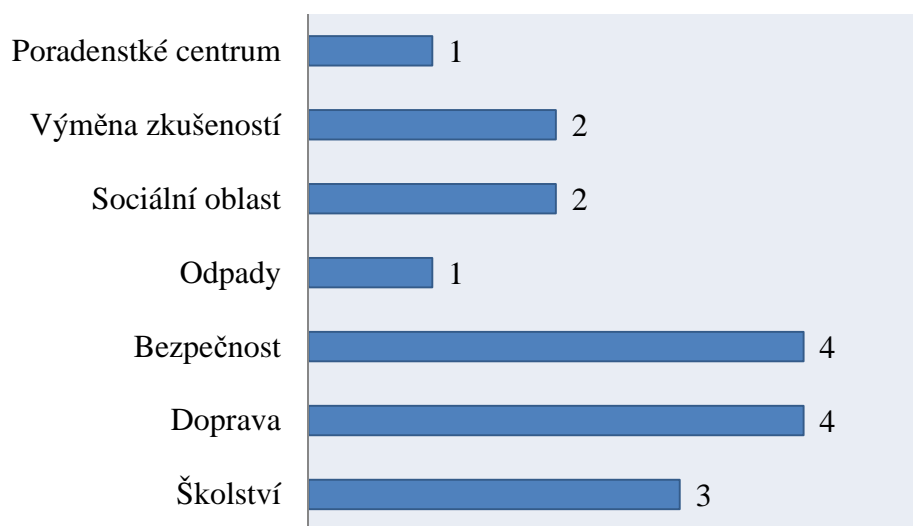
Sice na spolupráci svůj rozvoj nestaví, ale za užitečnou ji považují obce Lelekovice, Knínice, Chudčice a Jinačovice. Starosta z Jinačovic uvádí že *„sice na spolupráci nestavíme svůj rozvoj, ale rozhodně o to v minulosti snaha byla. Chtěl jsem se domluvit na spolupráci, která by naší obci výrazně pomohla. Z důvodu velké rozdílnosti názorů jsme ale nebyli schopni domluvit se na konkrétním řešení“*. Nepopíratelný význam spolupráce přiznal starosta Chudčic: *„Meziobecní spolupráce má určitě význam. Starostové mají rozdílné zkušenosti, kterými by si mohli navzájem přispět. Bohužel mají i na různé věci různé názory a rozdílné zájmy, proto se v našem regionu projekty, na kterých se obce musí domluvit, nedaří realizovat. Měli by si uvědomit, že upřímná spolupráce mezi oběma stranami je užitečná a má svoje výhody. Zásadní význam ale myslím u žádné obce v našem ORP nemá“*.

Podle starosty Veverské Bítýšky je velmi těžké řídit chod obce bez spolupráce. Spolupráce, zejména se sousedními obcemi, pro ně má velký význam. V Kuřimi považuje místostarosta za nezbytnou spolupráci *„Alespoň konzultaci záměrů a plánů, kdy dohromady jde spousta věcí udělat lépe a efektivněji“*.

Výše získané výsledky pomohly k dosažení závěrů, nakolik je meziobecní spolupráce v regionu potřebná a vyhledávaná. Z výsledků vyplývá, že i přes snahu některých zástupců, zůstává potenciál meziobecní spolupráce ve vybraném územním obvodu nevyužit. Převládá tak spolupráce pouze mezi okolními obcemi, založená na *„dobrých, sousedských vztazích“*. Faktor rozvoje v území meziobecní spolupráce zatím nepředstavuje. K otázce, nakolik projekt Obce sobě napomohl ke změně tohoto převládajícího názoru, v území, vedly pozdější výzkumné otázky.

c) Oblasti vhodné pro spolupráci

Další výzkumná otázka zjišťovala, do jakých oblastí by podle zástupců obcí měla meziobecní spolupráce směřovat.

Graf 3: Do jakých oblastí by měla spolupráce směřovat?

Zdroj: vlastní šetření

Podle starostů by měla meziobecní spolupráce nejvíce směřovat do oblastí dopravy a bezpečnosti. Na setkání starostů 24. 6. 2014 bylo částí starostů téma „Bezpečnost“ vybráno jako volitelné. Z důvodu, že další část starostů se přiklápěla k tématu „Doprava“, nabídl projektový tým řešení - zpracuje analýzu pro obě dvě témata. Starostové se tedy již v počátcích samotného projektu nedokázali dohodnout na jednom tématu a rozdělili se na dvě skupiny. Jak uvádí koordinátorka: „*To, že se obce nedokázaly shodnout ani na volitelném tématu, představuje velký problém, který se prolínal celým projektem. Zástupci obcí se totiž poté nedokázali shodnout ani v rámci jedné zvolené oblasti na nějakých konkrétních krocích a řešeních*“. Starosta Lelekovic prohlásil: „*Že bych vyloženě věděl o nějakých oblastech, které by byly vhodné, zároveň by byly výhodné pro spolupráci a nakonec bychom se na nich dokázali shodnout, to opravdu ne*“.

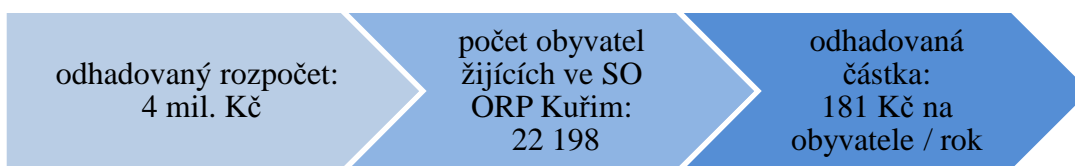
1. Bezpečnost

Přestože se ve městě Kuřimi ani v dalších obcích SO nevyskytují výraznější skupiny obyvatel vyvolávajících problémy s kriminalitou nebo bezpečností, právě udržení tohoto, z větší části dobrého, stavu se stalo cílem do budoucna. Jak již bylo zmíněno, ve správním obvodu ORP Kuřim dochází k neustálému nárůstu obyvatel. Tamní obecní úřady nejsou na tuto skutečnost docela připravené. Mají problémy zejména v oblastech:

- dopravní nehodovosti
- řešení technologických a environmentálních rizik a havárií
- drobné kriminality v obcích (vandalismus, krádeže)
- nedodržování obecně závazných vyhlášek
- drogové závislosti a gamblerství
- volně pobíhajících psů

V rámci vybraného území byl ze strany zástupců obcí odsouhlasen návrh na společné zřízení obecní/městské policie. V současnosti působí v rámci celého SO místní oddělení Policie České republiky a do jeho působnosti spadají všechny obce SO Kuřim. Dva pracovníci městského úřadu a inspektor se starají o udržování veřejného pořádku ve městě. Jelikož přejde v následujících letech na obce řada povinností v oblasti komunitního plánování (řešení sociálních rizik, prevence kriminality apod.). Kuřim v současnosti pomáhá nad rámec svých povinností s řešením některých těchto oblastí v obcích ve svém SO. Obce SO mají s Kuřimí uzavřenou veřejnoprávní smlouvu a veškerá přestupková řízení jsou řešena ve městě. Obce platí za každý řešený přestupek 500 Kč. Vzhledem k velikosti území však sociální odbor města Kuřim nemůže okolní obce do budoucna zastupovat ve všech oblastech. Bylo by tedy nejvhodnější navrhnout společný přístup k této problematice v rámci jednotlivých obcí. Založení Městské policie Kuřim by tedy mělo být výsledkem efektivní a kvalitní spolupráce.

Analýza, provedená v rámci projektu Obce sobě, uvedla předpokládané náklady na zřízení Městské policie Kuřim:

Obrázek 3: Náklady na zřízení Městské policie Kuřim

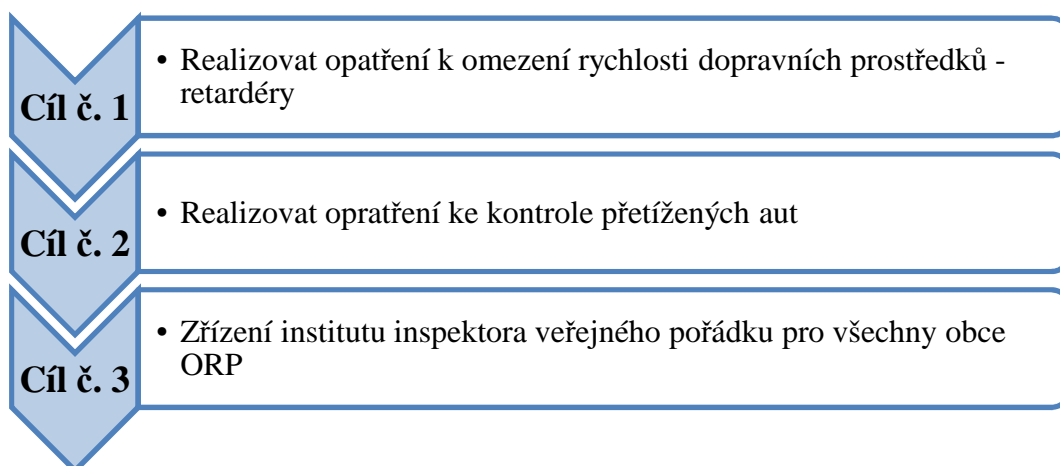
Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

Šetření se starosty bohužel ukázalo všeobecnou neochotu obcí zapojit se do spolufinancování bezpečnostních složek. Jelikož obce nebyly ochotny domluvit se z finančních důvodů na provozu městské policie, byl projektovým týmem navržen nový cíl, a to zřízení dalšího inspektora veřejného pořádku.

Pro malé obce představuje překvapivě velký problém i volně pobíhající zvíře. Starosta z obce Chudčice uvedl: „Zvíře je ve stresu, agresivní, mnohdy i životu nebezpečné. Tuto problematiku neumíme řešit, přitom si tato situace vyžaduje rychlé řešení“. V současnosti má město Kuřim uzavřenou smlouvu se soukromou firmou, která zajistí odchyt zvířete, po max. dobu 48 hodin jej umístí do jednoho ze dvou kotců vybudovaných městem Kuřimí. Poté zvíře putuje do nejbližšího volného útulku (Brno, Blansko). To s sebou přináší spoustu problémů, neboť zařízení jsou většinou přeplněná a primárně se do nich umisťují zvířata zajištěná na jejich katastrálním území. Ostatní obce kotce vybudované nemají a musí tedy zvíře sami odchytit a převést do útulku. Projekt se tedy zabýval možností vybudování vlastního zařízení.

Další problém představuje vzhledem k rostoucímu počtu rodin očekávaná rostoucí kriminalita mladistvých a nárůst počtu drogově závislých osob. Jelikož není v ORP Kuřim žádná instituce zahýbající se touto problematikou, v budoucnu by to pro obce mohlo znamenat nečekané zatížení obecních rozpočtů.

Projektový tým vyhodnotil situaci v oblasti bezpečnosti ve vybraném SO a zpracoval návrhy na udržení a zefektivnění systému bezpečnosti v rámci spolupráce obcí do budoucna. Projektový tým sestavil následující doporučující cíle a vypracoval strategii, která bude naplňována projekty, které jsou zařazené do každoročního schvalovaného akčního plánu. Tyto projekty by měly naplňovat stanovené cíle.

Obrázek 4: Cíle v oblasti bezpečnosti

Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

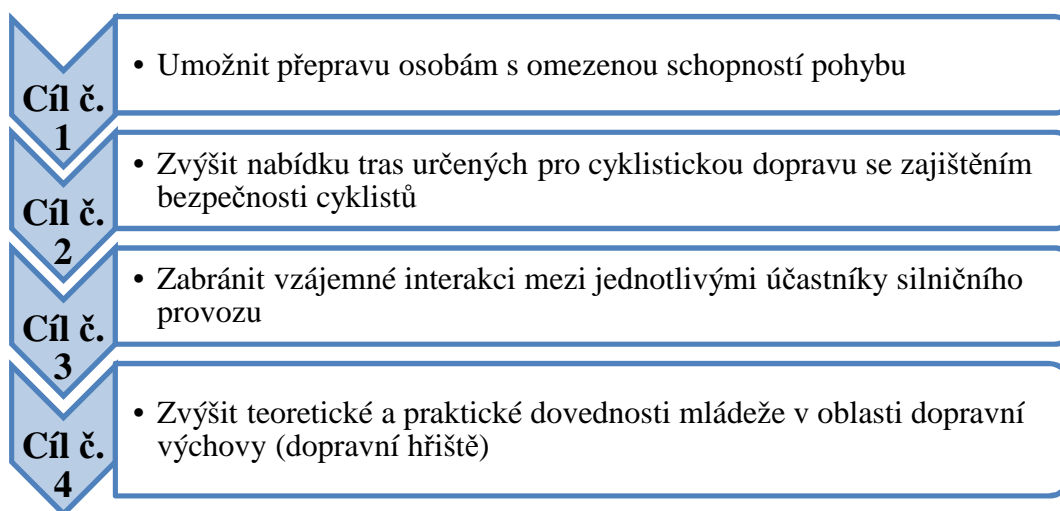
Jak vyplývá z Akčního plánu, který ke zpracování této práce poskytla koordinátorka projektu, příprava strategie a cílů probíhala od 2. čtvrtletí r. 2015, během r. 2016 bude probíhat realizace projektů s účelem naplnění cílů. Během prvního pololetí roku 2017, poté co proběhne realizace akčního plánu, by mělo dojít k jeho finálnímu vyhodnocení.

Hlavní koordinátorka se vyjádřila o vybraných cílech takto: „V území je řada obcí, ve kterých je velká intenzita dopravy a zároveň v nich nejsou žádné přirozené, či umělé retardéry, které by rychlost provozu zmírnily. Proto jsme do cílů zahrnuli vybudování světelných retardérů, které usměrní rychlost řidičů na povolenou rychlost“. Co se týče obecní policie, jakmile se starostové dozvěděli, kolik by museli za policii zaplatit, rázem bylo po spolupráci. Návrh byl tedy přepracován na zřízení dalšího inspektora veřejného pořádku a rozšířit jeho působnost i do ostatních ORP. Bohužel i tento návrh se spouště starostům nelíbil“. Starosta z Veverské Bítýšky uvedl „Inspektor veřejného pořádku je podle mě hloupost, jeho pravomoci jsou omezené, a není to dle mého názoru řešení“.

2. Doprava

Druhou nejčastější odpovědí a zároveň druhou volitelnou oblastí pro SO ORP Kuřim byla doprava. V území bývá na určitých úsecích zejména v době dopravní špičky pravidelně zhoršená průjezdnost. Důsledkem je krizová situace i na vedlejších komunikacích v celém regionu, ze kterých není možné na hlavní komunikace najet, jelikož má omezenou kapacitu. Taktéž dopravní obslužnost je v takové fázi, která není pro potřeby budoucího regionu dostačující. Z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel jich 52,5 % za prací dojíždí, a z toho téměř 30 % mimo region. Mnoho lidí se totiž v pozorovaném regionu usadilo se záměrem bydlet v klidném prostředí s domem a zahradou, a za prací dojíždět do Brna. Je tedy nutností nastavit IDS tak, aby občanům plně a pohodlně vyhovoval. Situace dopravních sítí jak pro silniční dopravu, železniční, pěší a cyklistickou je však v regionu v havarijním stavu. Právě rozvojové aktivity jako je společné budování cyklostezek a komunikací, rekonstrukce průtahů mezi obcemi, vybudování systému parkování a další představují vhodné oblasti, ve kterých by se obce měly spojit a řešit je společnou spoluprací.

Jak uvedl starosta Veverské Bítýšky: „*Sami nedokážeme pokrýt náklady na všechny oblasti, které máme jako obec spravovat. V oblasti městské policie zvažujeme spolupráci s Kuřimí*“. Cíle v oblasti Doprava, doporučené ve vybraném území projektovým týmem:

Obrázek 5: Cíle v oblasti dopravy

Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

Hlavní koordinátorka projektu se vyjádřila o vybraných cílech takto: „*Za nejdůležitější cíle jsme zvolili podporu hromadné dopravy vybudováním bezbariérových zastávek k autobusům a vlakům, tak aby mohly pohodlně cestovat jak osoby s omezenou pohyblivostí, tak maminky s kočárky. Dále je důležité koordinovat systém cyklistických tras souběžně se silnicemi tak, aby byly bezpečné i pro dopravu dětí do škol. Zvýšení ochrany dětí je jednou z nejdůležitějších priorit dopravní politiky. Proto jsme se rozhodli, že by bylo vhodné, vybudovat pro děti dopravní hřiště“.*

Zástupci jednotlivých obcí spatřovali největší problém v realizaci společného projektu na podporu oblasti „Doprava“ v nedostatku financí, které jsou při opravách a rekonstrukcích komunikací zapotřebí. Ty obce, které se zvolením oblasti doprava nesouhlasily a považovaly současný stav za uspokojivý, byly v minulém programovém období příjemci dotací. Mají tedy problematiku špatného stavu komunikací již vyřešenou.

Jelikož jsou obce jen velmi omezeně schopné komunikace vlastními silami opravovat, je jejich vzájemná spolupráce a spojení sil klíčové. V současném programovém období ještě není jisté, jak to v oblasti komunikací bude vypadat. Starosta obce Jinačovice považuje území ORP za velmi vhodné pro budoucí rozvoj cykloturistiky jako volnočasové aktivity. V současnosti vynakládá každá obec zvlášť finanční prostředky na údržbu a nutné opravy v oblasti komunikací. Realizace vhodných projektů s jednotným konceptem by tak mohla směřovat nejen ke snížení finančních nákladů.

3. Školství

Jako další oblast vhodnou pro spolupráci, zmiňovali zástupci obcí školství. Rozvoj vzdělávání a výchovy představuje jednu z významných aktivit obce, obsaženou v zákoně. Pokud obce nemohou zřídit mateřskou a základní školu, například z finančních důvodů či nízkého počtu dětí, zajišťují za určitých smluvních podmínek předškolní vzdělávání svým dětem v jiné obci. Oblast školství tak představuje problém, který nemohou obce řešit odděleně. Jedná se o oblast, u které je nutné věnovat se jí společně, a to nejen v menších obcích. Starosta obce Lelekovice uvedl: „*Máme velký problém, abychom žáčky ve škole udrželi. Rodiče je buď přihlašují do větších škol, které jim přijdou prestižnější, i když je jasné, že učitelé musí učit stejně, nebo s nimi jedou děti do školy do místa, kde mají rodiče zaměstnání; žáčků nám tedy stále ubývá“.*

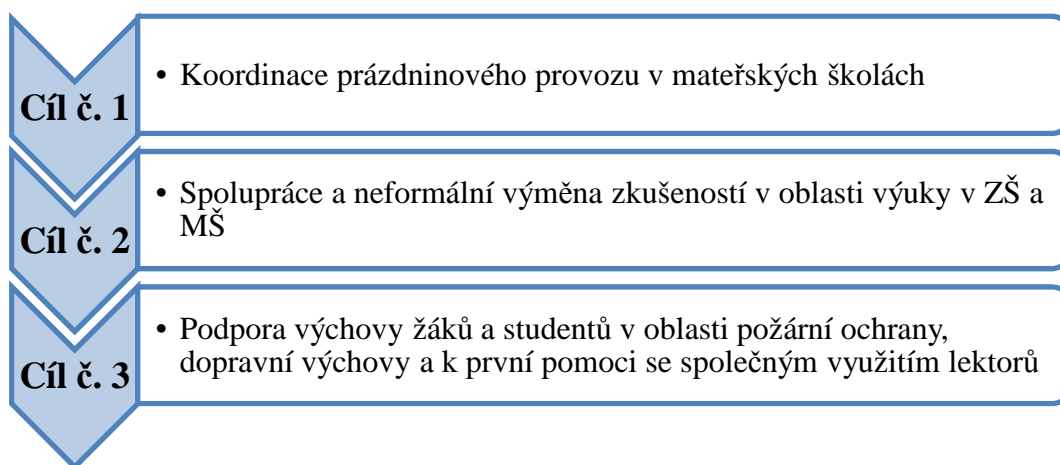
Dojíždění představuje problém nejen pro obce, rodiče a děti. Městské školy nejsou na vzrůstající počet žáků, kteří k nim spádově nespádají, kapacitně připravené. Jednotlivé obce tedy řeší nedostatek žáků a naopak v okolí velkých měst se školy potýkají s přeplněností tříd.

V území je celkem 8 ZŠ a 9 MŠ. V Kuřimi a Veverské Bítýšce jsou zřízeny úplné ZŠ a školy pouze pro I. stupeň jsou v obcích Lelekovice, Čebín, Moravské Knínice, Chudčice a Rozdrojovice, které se dětem snaží umožnit chodit do školy ve svém rodném bydlišti, aby nemusely malé děti dojíždět do větších měst.

Jelikož jsou obce často nuceny podporovat školy nad rámec svých povinností - nákup školních pomůcek, nábytku, modernizace, inovace aj. - je nutná vzájemná spolupráce a pomoc od okolních obcí, které své žáky do škol posílají. Záleží na komunikaci i na lidech, ale obce by v této oblasti měly kooperovat s jistou samozřejmostí. Škola, jakožto komunitní centrum svých lokalit, by měla ve volném čase spojovat nejen žáky, ale i ostatní občany. Především na venkově se projevují tendence trávit volný čas pořádáním kulturních akcí, volnočasových aktivit a místních tradic společně.

Meziobecní spolupráce by tedy mohla být velkým přínosem v budoucích otázkách udržení škol, které budou optimálně naplněné, bude se zvyšovat jejich kvalita, vybavenost a vzdělávání a rozvoj obecně. Bude se zároveň budovat v nejvyšší míře proces spolupráce mezi veřejností, skupinami a organizacemi, školou a místní správou.

Hlavní koordinátorka projektu uvedla, že její projektový tým navrhl pro upevnění meziobecní spolupráce v oblasti školství následující cíle:

Obrázek 6: Cíle v oblasti školství

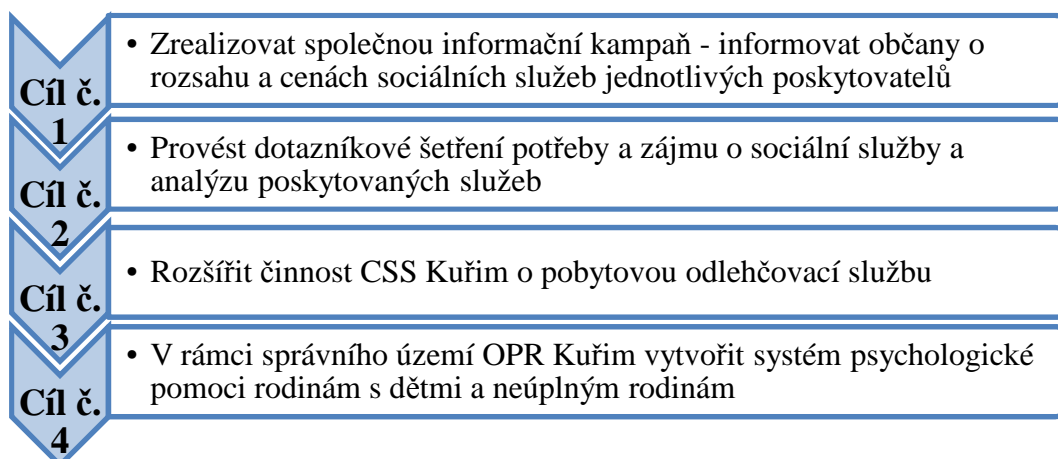
Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

Jak uvedla koordinátorka: „Mezi hustou sítí mateřských škol jsme navrhli funkční spolupráci zaměřenou na zlepšení hospodaření v provozu škol, a aby mezi sebou obce ve výchovné oblasti rozvíjeli partnerství. Starostové projeví největší zájem spolupracovat na prázdninové mateřské škole, vzdělávat žáky v první pomoci a spolupracovat spolu pouze neformálně“.

4. Sociální služby

Pro obce je zajištění prevence a sociálních služeb významná aktivita, nicméně představuje i velmi širokou, finančně náročnou oblast, na jejíž kvalitu služeb se požadavky neustále zvyšují. Po zrušení okresních úřadů připadly na obce zřizovatelské kompetence k pobytovým zařízením pro osoby se zdravotním postižením a pro seniory. Obce se nyní s touto problematikou vypořádávají každá zvlášť a působí jim to značné problémy bez dostatečného finančního zajištění. Oblast sociálních služeb je vhodným tématem pro spolupráci, neboť je nutné, aby byla tato problematika řešena koncepčně a dlouhodobě a brala v úvahu i širší souvislosti. V sociální oblasti je řada témat a problémů, které je jsou vhodné pro společné řešení, v rámci meziobecní spolupráce. Cílem by tedy mělo být nalezení takového tématu, které přispěje k místnímu rozvoji a nenaruší již zavedené principy.

V současnosti poskytuje sociální péči městu Kuřim a jeho SO Centrum sociálních služeb Kuřim. Vzhledem k malému počtu obcí v ORP a poloze přímo navazující na město Brno, jezdí obyvatelé za řadou dalších služeb (psychologické poradenství, krizová pomoc aj.) mimo SO ORP Kuřim. Jak uvádí starosta z obce Moravské Knínice: „Situace v území je však taková, že senioři nechtějí opouštět své domy a vyhledávat služby v pečovatelských domech někde daleko. Žijí u svých rodin, nebo využívají sousedské výpomoci a donášky obědů. Ocenili by tak především zkvalitnění služeb terénních služby o víkendech či ve svátky“. Cíle pro oblast sociálních služeb zpracované projektovým týmem:

Obrázek 7: Cíle v oblasti sociálních služeb

Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

Jak se o vybraných problémových okruzích vyjádřila koordinátorka: „*Především starší lidé často nevědí, jaké možnosti se jim v rámci sociálních služeb nabízejí, rozhodli jsme se tedy pro návrh informační kampaně o možnostech sociálních služeb a jejich cenách a rozeslat je ve formě letáků a webových stránek. Taktéž se neustále zvyšuje počet rodin, a problémových dětí ve školách, pro které je nutné zajistit psychologickou diagnostiku, vyšetření a odborné zprávy, proto jsme do cílů zahrnuli i psychologické poradenství.*

5. Odpadové hospodářství

Problematiku odpadového hospodářství řeší města a obce v rámci samostatné působnosti. Obce a města jsou původci odpadů a mají tedy povinnost při zajištění s jejich nakládáním (zajištění sběrných dvorů, nákladů na svoz, zajištění nádob na odpad, apod.). Obce mají povinnost zajištění:

- odpadů pocházejících od občanů, žijících na jejich území
- odpadů vzniklých při jejich samotné činnosti
- odpadů pocházejícími od malých firem a živnostníků, kteří jsou zapojeni do jejich systému odpadového hospodářství

Obce mají velkou míru pravomocí v oblastech s jeho nakládáním, a aby si nastavily systém svého odpadového hospodářství. Pomocí meziobecní spolupráce by mohlo dojít ke zlepšení komunikace mezi územími ve SO, k propojení potřeb

jednotlivých obcí, k nalezení společného řešení momentálních problémů, jisté finanční úspore a k úspěšnému plnění cílů v rámci odpadového hospodářství ČR a JMK.

V ORP Kuřim se v současné době nenachází žádné zařízení, které by sloužilo k ukládání, třídění, recyklaci, k energetickému využití odpadů či pro nakládání s biologicky rozložitelnými odpady - kompostárny. Všechna zařízení se nachází za hranicemi ORP Kuřim, v krajském městě Brně. V obcích Kuřim, Veverská Bítýška, Lelekovice a Čebín mají pro občany své obce vybudovaný sběrný dvůr. V obci Rozdrojovice je sběrný dvůr ve výstavbě. Obce jsou v oblasti odpadů obsluhovány několika společnostmi:

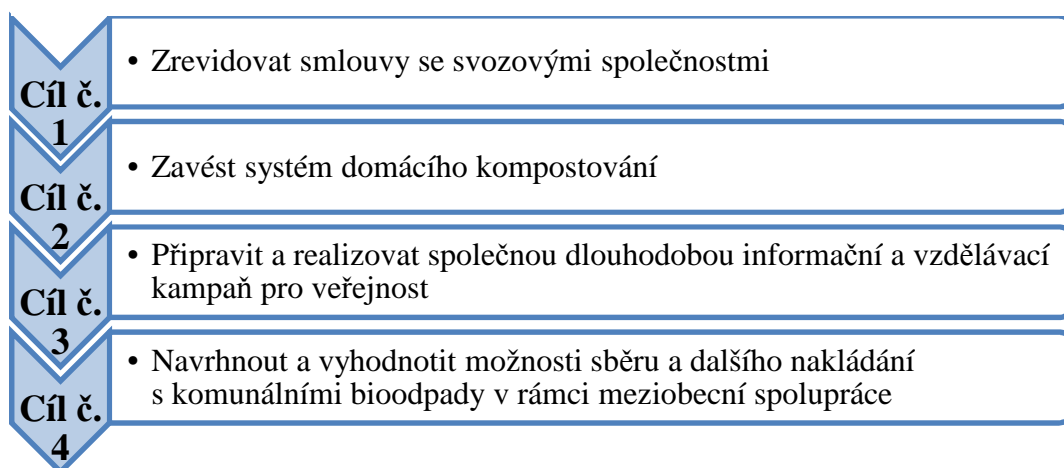
- Moravské Knínice - AVE.CZ
- Veverská Bítýška - A.S.A Česká republika, plasty - Van Ganselwinkel
- Kuřim, Čebín, Chudčice, Jinačovice, Lelekovice, Rozdrojovice - SITA CZ a.s
- Česká, Hvozdec - Van Ganselwinkel

Dále je směsný komunální odpad ze všech obcí ve SO ORP Kuřim svážen do spalovny SAKO Brno a.s. v Brně – Židenicích. Sklárky a zařízení pro energetické využití odpadů jsou již v současnosti z větší části rekultivovány.

Co se týče biologicky rozložitelných odpadů, s výjimkou obce Chudčice (obyvatelé si sami kompostují) se BRO sbírá ve všech obcích ORP. Koncová zařízení na BRO jsou vzdálené v průměru 20 km (Brno, Blansko). Jelikož množství odpadů neustále roste (což je spojené s nárůstem domácností ve SO ORP Kuřim), jistě by bylo pro obce ve SO Kuřim výhodnější řešení přímo ve SO, spojené však s rizikem nezájmu obcí.

Třídění odpadu je v ORP na horší úrovni, ve srovnání s krajskými i celorepublikovými průměry. V území stále převládá nedostatečné povědomí o důsledném třídění a zpětném odběru odpadu. Jelikož by mělo být snižování objemu komunálního odpadu prioritním úkolem všech obcí, je zapotřebí třídění odpadu podporovat. Vhodným umístěním nádob, jejich dobrou dostupností, pravidelným svozem, budováním sběrných dvorů, včetně stimulačních pobídek směrem k občanům, podporující třídění odpadů.

Projektový tým po konzultacích se zástupci obcí uvedl do akčního plánu v oblasti odpadového hospodářství následující cíle:

Obrázek 8: Cíle v oblasti odpady

Zdroj: Strategie území správního obvodu ORP Kuřim, vlastní zpracování

Jak se vyjádřila koordinátorka: „Na území Kuřim pracuje příliš mnoho svozových firem. Pokud by se obcím podařilo domluvit a začaly se zajímat o výhodnější systém nabízený jedním odvozcem odpadů, výrazně by to ulevilo finanční zátěži, kterou pro ně zajišťování nakládání s odpady představuje nyní. Navrhli jsme taktéž zavedení kompostérů do každé domácnosti v rodinných domech - se zahradou, kde by lidé vyprodukovaný bioodpad spotřebovávali, čímž by se minimalizoval podíl BRO v odpadu obce.

V oblasti odpadů lze tedy spatřit jasný problém - roztržitost, způsobená velkým množstvím odvozců odpadu je hlavní překážkou v hledání společných ekonomických, ekologických i organizačních cest při zlepšení oblasti nakládání s odpady. Jak uvádí koordinátorka: „Pro společný postup při zdokonalování odpadového hospodářství v území, bude určitě zapotřebí zpracovat nový dokument, který by obsahoval varianty návrhů a řešení, předem projednané s občany, firmami a odvozci odpadů.

Starostové mluvili i o zřízení poradenského centra, které mělo z projektu vzniknout. Starostka Hvozdece se vyjádřila slovy: „Spolupráce by měla znamenat výměnu zkušeností, kterou by získaly obě strany. Mnohdy by obyčejné sdílení nějakého knowhow menším obcím pomohlo daleko více, než účast na společných projektech, které si mohou řešit obce i samostatně“.

Jak uvedl starosta z Čebína: „Skutečnost, že máme v ORP tak málo obcí, představuje jak výhodu, tak i nevýhodu. Většina obcí má již všechny oblasti vyřešené po svém. Nemluvím o faktu, že pro každou obec je problematická jiná oblast. My jsme se

nakonec nedohodli ani o tom poradenském centru, které mělo být takovým kompromisem, a budeme spíše využívat toto centrum v Tišnově“.

d) Spolupracujete s okolními obcemi aktivně?

Po výsledcích předchozí otázky o rozvoji meziobecní spolupráce ve vybraných problémových oblastech odpovídali zástupci obcí velmi skepticky, proto byly odpovědi na otázku, zda s okolními obcemi aktivně spolupracují, překvapivé. Zástupci obcí prohlásili, že aktivně spolupracují. Dále však dodávali, že je to pouze s krajským městem Brnem, nebo pouze s okolními obcemi. Spolupráce probíhá nejčastěji výměnou zkušeností - tudíž je neformální a nevzniklo díky ní mnoho projektů.

Graf 4: *Spolupracujete aktivně s obcemi v území?*

Zdroj: *vlastní šetření*

Z dotázaných starostů pouze starosta Čebína odpověděl: *„S okolními obcemi nejsem v žádné formě spolupráce. Spolupracuji s obcemi mimo tento SO, v DSO Čebínka“.* Obec Veverská Bítýška spolupracuje s obcí Chudčice v oblasti dopravy a infrastruktury (ČOV, kanalizace) a s obcí Hvozdec v rámci čistoty a bezpečnosti, neboť *„jsou to sousední obce, se kterými je dobrá domluva a máme k sobě blízko. Řešíme stejné problémy a dokážeme se na věcech dohodnout, taktéž náš mikroregion je dobrý“.* Starosta obce Lelekovice odpověděl, že v rámci ORP spolupracují *„pouze s obcí Česká, a to v rámci zdravotnictví a turistiky“.* Starosta obce Jinačovice prohlásil: *„Spolupracujeme jak v čem, spíš v ničem než v něčem. Spolupráce je pouze informační*

a probíhá tu výměna zkušeností. Na žádném společném projektu jsme se však nikdy společně nepodíleli“.

V rámci DSO se daří spolupracovat obci Hvozdec, na spolupráci v ORP má však jasný názor. Starostka uvedla, že *„v rámci DSO spolupracujeme. Je to tím, že máme alespoň nějaké společné zájmy. Protože v rámci ORP mi někdy přijde, že s okolními obcemi žádné společné zájmy nemáme, taková různorodost tu panuje. Možná to bude ale tím, že jsem prozatím nikoho ohledně spolupráce neoslovovala. Ráda si všechno řeším sama“.*

Přestože zástupci obcí uvedli, že aktivně spolupracují s obcemi v okolí, skutečnost je taková, že významných projektů společnou spoluprací dosud nedosáhli. Za aktivní spolupráci považovali starostové totiž i situace, kdy *„si jdou společně zakopat“* a spolupráce ve vybraném území funguje převážně na každodenní běžné úrovni prostřednictvím domluvy.

e) Aktuální proces spolupráce

V území působí několik DSO. Jak však vyplynulo z rozhovorů se zástupci, z větší části v území nevznikají společné projekty ani přes svazky. Obce se sdružují v DSO:

- Mikroregion Kuřimka - Kuřim, Moravské Knínice, Chudčice a Veverská Bítýška
- Mikroregion Čebínka - sdružuje 7 obcí, z ORP Kuřim je členem pouze obec Čebín
- Mikroregion Ponávka - Lelekovice, Česká a mimo ORP Kuřim obec Vranov
- Svazek obcí Panství hradu Veveří - Chudčice, Hvozdec, Rozdrojovice

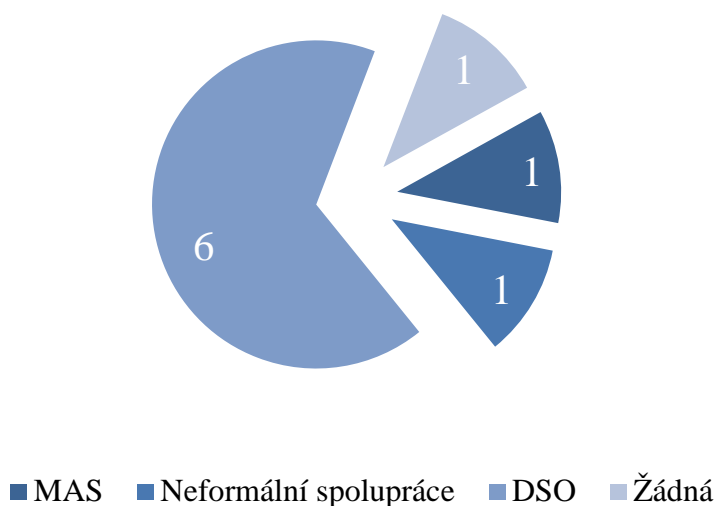
Jediná obec, která není členem žádného svazku, je obec Jinačovice. Starosta uvádí, že *„z důvodů velké rozdílnosti názorů a odnosných potřeb jsem neviděl ke spolupráci ani ke členství v nějakém svazku důvod“.* Forma, v rámci které obec Jinačovice spolupracuje, je neformální. Starosta vedlejší obce Rozdrojovice to potvrdil: *„Ano známe se, pomůžeme si v rámci malých akutních věcí. Nic velkého neřešíme“.* Starosta z Moravských Knínic se o členství v mikroregionu vyjádřil takto: *„Jsme sice ve svazku, ale město Kuřim tam představuje takového giganta mezi ostatními obcemi našeho ORP, že pokud to aktuálně netlačí také Kuřim, tak si těžko prosadíme svoje návrhy, které nás pálí, nemluvě o tom, že ze svazku doposud nevzniklo nic*

prospěšného“. Starosta obce Čebín uvádí: „Jsme členem svazku výhradně kvůli kulturním akcím a ten svazek není špatný, řekl bych ale, že je to proto, že jsou členy i jiné obce než ty z našeho ORP“. V oblasti kultury funguje i mikroregion Ponávka, v rámci kterého chtěly obce dosáhnout na dotační titul na vybudování splaškové kanalizace, na který ale nedosáhly. Svazek funguje v oblastech turistiky a kultury. Z dotazovaných starostů pouze starosta z Chudčic vidí spolupráci ve svazku pozitivně, uvedl, že „jsme členy dvou DSO a ani u jednoho nebyla účast zbytečná. Pokaždé to s sebou přinášelo výhody. Vybudovali jsme kabiny pro sportovce, výstavbu dětského hřiště, vyměňujeme si informace apod.“.

Výzkumné otázky tedy ukázaly, že jak obcím, tak DSO se na poli spolupráce v minulosti nedařilo a v současné chvíli tomu není jinak. Další výzkumná otázka zjišťovala, zda spolupráce funguje alespoň prostřednictvím Místních akčních skupin.

f) Upřednostňovaná forma spolupráce ve vybraném území

Obce ze SO ORP Kuřim jsou součástí „MAS Brána Brněnská“, do které patří všechny obce z ORP. V MAS je členy celkem 8 DSO a 9 samostatných obcí. Dohromady má MAS 61 obcí a jejím hlavním cílem je rozvoj území, zemědělství a získávání finančních podpor. Výzkumná otázka zjišťovala, jaká je starosty nejvíce upřednostňovaná forma spolupráce.

Graf 5: Co považujete za nejvhodnější formu spolupráce?

Zdroj: vlastní šetření

Přestože zástupci obcí neshledávali DSO ničím přínosné, většina starostů je označila za nevhodnější formu spolupráce.

Starostovi Čebína se zdá MAS příliš velká. To se zdá i starostovi Lelekovic, který uvedl že „MAS se mi zdá jako příliš velké sdružení, až příliš rozsáhlý kolos. Nedá se v ní potom dosáhnout konkrétních výsledků a ze členství v MAS nejsme nijak nadšení. To už jsem spíše pro ty DSO“. Stejný názor sdílí starosta Rozdrojovic a starostka Hvozdcce, kteří jsou zvědaví, „co MAS do budoucna přinese, protože do dnes z ní žádný nám užitečný výstup nebyl“. Proti MAS stojí i starosta obce Veverská Bítýška, který zhodnotil situaci tak, že „nejraději bych v MASce ani nebyl. Za celou dobu co tu MASka působí, mě z této formy spolupráce nic nepřesvědčilo, že by byla nějak výhodná, ba naopak. Podle mě jen zatěžuje administrativu, dávají se do ní peníze a výsledek nula, to ta neformální spolupráce se sousedními Chudčicemi je na jedničku a v rámci našeho mikroregionu taky spolupracujeme dobře. Jsme tam pouze 4 obce, což je moc dobré a na mnoha věcech se dokážeme domluvit“.

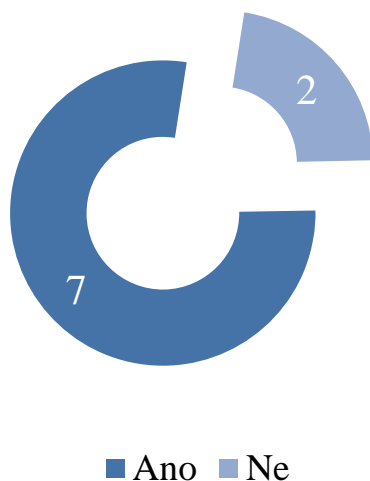
MAS jako nevhodnější formu spolupráce označil starosta obce Chudčice. Prohlásil, že „v poslední době je MAS velmi moderní a nabývá na významu. Myslím si, že je to forma, která se obrací do oblasti získávání finančních prostředků z EU a těch dotačních titulů. V našem ORP je teprve v počátcích, ale určité naděje do ní vkládám“. Starosta obce Jinačovice prohlásil, že „já bych nejvíce podporoval tu MASku, myslím, že má velký potenciál, že díky ní budeme moci v budoucnu realizovat nějaké projekty“.

Neutrální zůstal postoj starosty z Moravských Knínic, který prohlásil že „nemám dobré zkušenosti ani s jednou formou spolupráce. MASka je pro mě velká neznámá, svazek dobrý, ale stejně z něj ještě nikdy nic nebylo“. Starosta Rozdrojovic má k situaci radikální postoj, a tvrdí, že „by bylo nejvýhodnější vrátit se k bývalým soudním okresům první republiky. Ted' je vše uměle vytvořené a vztahy nijak extra pevné také nejsou“.

Po šetření v rámci meziobecní spolupráce a vzájemné ochoty spolupracovat, kterou lze z výše uvedených výsledků označit za “neochotu spolupracovat“, se další výzkumná otázka týkala samotného projektu Obce sobě.

g) Fungování projektu Obce sobě ve vybraném SO ORP Kuřim

Zástupcům jednotlivých obcí byla položena otázka, zda mají povědomí o projektu Obce sobě, zda mají potřebné informace, zda byli ochotni se do projektu zapojit. Reakce zástupců na projekt byly velmi rozpačité.

Graf 6: Máte v povědomí projekt Obce sobě?

Zdroj: vlastní šetření

Přestože většina starostů odpověděla na otázku kladně, a to že o projektu informace má, jak ukázalo následné šetření, byly to pouze informace okrajové, a velmi obecné. Starosta Veverské Bítýšky uvedl: „*Informace a povědomí o tomto projektu mám, zúčastnil jsem se i proškolení, ale zájem o zapojení do tohoto projektu jsem neměl, tudíž tím to pro mě skončilo a projekt pro nás přínosem nebyl*“. I starostka z Hvozdcce povědomí o projektu měla. Na toto téma uvedla: „*Měla jsem zájem o toto téma, zajímalo mě to a slibovala jsem si od toho, že konečně najdeme společnou řeč s ostatními obcemi, bohužel ta témata, které obce odsouhlasily, se nás absolutně netýkala, tudíž jsme nedokázali najít společnou řeč ani zájem. Což ale samozřejmě chápu, protože tam probíhalo demokratické hlasování. My máme největší potíže v infrastruktuře, která se ale prostřednictvím projektu neřešila*“. Starosta Chudčic uvedl, že „*tím, že v poslední době řešíme v obci důležité investiční akce, takže co se děje venku vnímám pouze okrajově*“. Starosta Lelekovic o projektu věděl prostřednictvím emailu, uvedl: „*O projektu vím, chodí o tom email ze Svazu, pokud si ale dobře*

pamatuju, a to nechci projekt znevažovat, žádný výsledek z něho nebyl, nemluvě o tom, že jsem se neztotožnil s cíli, které projektový tým a ostatní starostové vybrali“.

Pouze ve velmi vzdáleném povědomí má projekt starosta obce Knínice, který prohlásil: *„Řešili se tam nějaké věci, ale to bylo samé teoretizování, žádný hmatatelný výsledek z toho nemáme. Přiznám se, že jelikož nemám dobrou zkušenost s žádnou z forem spolupráce, nepřikládal jsem velkou váhu ani tomuto projektu“.*

Starosta Čebína, který měl v oblasti působit jako motivující starosta, shrnul projekt slovy: *„Já jsem byl s nápadem projektu spokojen, ale všechno začalo být jiné ve chvíli, kdy se tu objevil problém dvou volitelných oblastí. Přesto že k navázání spolupráce nedošlo, věřím, že se tu v případě potřeby najdou lidé, kteří budou řešit stejné problémy, a v těchto oblastech poté navážeme spolupráci. Projekt hodnotím jako dobrý, ale je to z větší části kvůli analýze území, která vznikla a máme tak popsané problémy našeho regionu a způsoby, jak je eliminovat“.*

4.1.5 Zhodnocení projektu

Projekt Obce sobě probíhal v území ORP Kuřim od 1. května 2013 do 30. června 2015. Během této doby proběhlo několik setkání starostů, kde se řešila daná problematika v rámci vyplňování dotazníků, diskuze a demokratického hlasování. Následně projektový tým zpracoval podrobnou analýzu území, která obsahovala silné a slabé stránky regionu, problematické oblasti, varianty jejich řešení a cíle, které se následně zapracovaly do akčního plánu.

Hlavním cílem projektu Obce sobě ve všech obcích s rozšířenou působností v České republice bylo „odstranění nedůvěry obcí ke vzájemné spolupráci“. Jak vyplývá již z dříve uvedených výroků starostů obcí SO ORP Kuřim, toho nebylo ve vybraném území bohužel dosaženo. Jak projektovému týmu, tak motivujícím starostům se na poli meziobecní spolupráce nepodařilo obnovit důvěru ve společné projekty a vzájemnou spolupráci mezi obcemi. Zástupci obcí zůstávají i nadále skeptičtí. Může to být hluboko zakořeněným názorem a zkušenostmi, kdy se v minulosti starostům nepodařilo společné projekty realizovat a dotáhnout je do konce a současnou situací, kdy ani členství v DSO a MAS nepřináší starostům tížené projekty a výstupy, které by si představovali.

Konkrétního cíle ve SO ORP Kuřim - a to založení městské policie a poradenského centra také nebylo dosaženo. Důvodem může být skutečnost, že se o tuto problematiku zajímala pouze polovina obcí. Pro ně vytvořil projektový tým finanční odhad nákladů, ale nejsilnější obec - město Kuřim - se postavilo proti tomuto návrhu. Tato problematika je jako obec netrápila a navíc mají vlastního inspektora veřejného pořádku. Odstoupení Kuřimi se tak stalo jedním z hlavních důvodů, proč se záměr nerealizoval. Starostové ostatních obcí by na financování obecní policie neměli finance a 50 tis. Kč ročně se jim zdálo příliš. Nedošlo ale ani ke zrealizování alternativního řešení - zřízení dalšího inspektora veřejného pořádku, což by byla levnější varianta a druhý inspektor by se mohl soustředit na pořádek v okolních obcích. O tuto variantu v závěru starostové také zájem neprojevali. Jak uvedl starosta Veverské Bítýšky: *„Zřízení dalšího inspektora je holý nesmysl, inspektor nemá v podstatě žádné pravomoci, to už by bylo efektivnější, kdybych si tam stoupl já“*. Starosta Čebína uvedl: *„Chybělo dotažení do konce, nedokázali jsme se odmluvit a nakonec v tom stejně figurovaly peníze a výše příspěvků. V našem ORP moc společných věcí a zájmů pro spolupráci nenajdete, maximálně tak sociální služby“*.

Jediný úspěch tedy lze spatřovat ve finální analýze SO ORP Kuřim, na základě které vznikl unikátní dokument, prostřednictvím kterého mají zástupci obcí přehled o tom, která z okolních obcí se potýká se stejnými problémy jako oni a mají k dispozici východiska, jak je mohou společně vyřešit. Analýza slouží nejen zástupcům územních samospráv, ale také pro úřednický aparát. Ten má díky zpracovaným dokumentům souhrnné informace o všech správních obvodech v České republice.

4.1.6 Shrnutí

Ve vybraném území SO ORP Kuřim jsem z dat, analýzy a rozhovorů dospěl k závěru, že zástupci obcí ve SO mají rozdílné priority, každý z nich si nejraději pracuje na vlastních projektech, kde není obtížné skupinové rozhodování a vedení. V území lze pozorovat hned několik překážek pro meziobecní spolupráci:

- špatné zkušenosti z předešlých společných projektů
- převládající názor, že ze spolupráce neplynou žádné výhody (ať už finanční, nebo administrativní)
- nedostatek komunikace, následné domluvy a dotažení projektu do finální verze

- malá síla okolních obcí ve srovnání s městem Kuřim
- různorodost obcí a jejich potřeb
- a v neposlední řadě výrazný nedostatek „silných a motivovaných osobností“ v území

V území ORP Kuřim se nenachází starosta nebo starostové, kteří by byli natolik motivováni pro změnu současného systému mezi obcemi a tím přesvědčili i ostatní zástupce. V jiných ORP (Telč, Šternberk, Havlíčkův Brod, Veselí nad Moravou a další) došlo ke splnění cílů v určitých problémových oblastech právě díky postoji, angažovanosti a aktivitě jednotlivých zástupců obcí. Například ve SO ORP Znojmo se kvůli jeho velikosti sice nepodařilo založit komplexní DSO přes celé území, který by region sjednotil, ale na popud bývalých motivujících starostů vznikla dobrovolná Regionální rada Znojemska, která cíle projektového týmu převezme a bude se jimi řídit v dalším plánování územního rozvoje.

O vybraných cílech do akčního plánu ve SO ORP Kuřim, které jsou realizovatelné od roku 2016, se koordinátorka, která je zároveň i manažerkou MAS Brána Brněnska, vyjádřila takto: *„Z vytčených cílů budeme zřejmě nejvíce naplňovat cíl ve školství - v příštím roce budeme dělat odborová setkání učitelů z MŠ a ZŠ a pokusíme se o společný prázdninový provoz MŠ. Dále to vypadá, že se obce dohodnou a budeme společně financovat psychologa pro sociální odbor Kuřim“.*

Ve vybraném správním obvodu ORP Kuřim tak zůstává oblast budoucí meziobecní spolupráce nejasná. Projekt realizovaný Svazem měst a obcí měl vytvořit vhodné podmínky pro meziobecní spolupráci a zabezpečit její budoucí rozvoj. V SO ORP Kuřim se bohužel tohoto cíle nepodařilo dosáhnout, z důvodů příliš velkých rozdílů mezi obcemi a odlišnou problematikou, která jednotlivé obce zajímá.

Přestože se závěry šetření zda ve vybraném SO ORP Kuřim spolupracovat x nespolupracovat jeví jako dostatečně jednoznačné, do budoucna si myslím, že by se tento postoj měl změnit. Zástupci obcí by měli být (nejenom prostřednictvím přednášek a prezentací) informováni o příkladech dobré praxe, ke kterým spolupráce v jiných regionech směřuje a mohlo by tak mezi nimi dojít k výměně potřebných informací a neocenitelných zkušeností.

5 ZÁVĚREČNÉ SHRnutí

Hlavním cílem této práce bylo zhodnocení meziobecní spolupráce jako faktoru rozvoje venkova, prostřednictvím systémového projektu Obce sobě. Z předcházejících úvodních kapitol této práce je patrné, že velká roztržitost sídelní struktury a existence malých obcí v České republice souvisí s řadou historických událostí. Současný stav je tedy součástí historického vývoje naší země. Pro zástupce malé municipality je však čím dál obtížnější zvládnout řízení a chod jejich obcí, bez výraznější státní pomoci či vzájemné spolupráce. Cílem této práce bylo zmapovat, nakolik je meziobecní spolupráce důležitá ve vybraném správním obvodu obce s rozšířenou působností Kuřim a zda se projektu Obce sobě, zaměřeného na podporu vzájemných vztahů a rozvoj meziobecní spolupráce, do budoucna podařilo v tomto území dosáhnout vytčených cílů.

Šetření se zástupci obcí přineslo zajímavé závěry. Ukázalo se, že v území je meziobecní spolupráce značně nerozvinutá a dobrovolná spolupráce prostřednictvím DSO a členstvím MAS dosud nenaplnila očekávání, které do nich zástupci obcí kladly. Spolupráce probíhá v území pouze v některých potřebných věcech a výraznější význam má pouze neformální spolupráce (vyměňování informací, know-how, zkušeností apod.)

Z vyhodnocených rozhovorů se zástupci obcí a koordinátorkou projektu o účinnosti projektu Obce sobě vyplývá, že tento projekt bohužel v území úspěšný nebyl. Projektovému týmu se nepodařilo stmelit území dohromady prostřednictvím návrhů a řešení problémových oblastí, které pro zástupce obcí vytvořili. V území se ukázala značná diference v potřebách a nedostatcích, se kterými se jednotlivé obce potýkají. Za hlavní důvod považují dosavadní rozvoj a organizaci v území. Zástupci obcí jsou zvyklí řešit záležitosti obcí sami, nezávazně na okolních obcích ve správním obvodu, čehož jsou odlišné zájmy, potřeby a prostředí, důsledkem.

Projektu na síle nepřidala taktéž skutečnost, že byl realizován v období voleb. U některých obcí se změnilo vedení, starostové nebyli dodatečně o projektu informováni a neprojevíli o něj zájem, takže se nedokázali o projektu konstruktivně vyjádřit. V rámci samotného projektu Obce sobě v území nedošlo ke zrealizování konkrétních výstupů, které byly navrženy projektovým týmem. Podle mého názoru se projektový tým v území setkal s takovým přístupem ze strany zástupců, na který nebyl plně připraven. Dle mého názoru nebyl projekt starostům řádně představen a nebyl vykonáván s takovou patřičností, jakou by si zasloužil. Prostřednictvím telefonického rozhovoru se starostou města Kuřimi, který působil v projektu jako hlavní motivující

starosta a je uveden v akčním plánu jako gestor vybraných cílů, starosta uvedl, že „*si budu muset nejdříve potřebné informace o projektu načíst, jelikož přesně nevím, o co se jedná*“. Tento rozhovor upevnil mé přesvědčení, že projekt měl být mnohem lépe představen, uveřejněn a následně propagován.

Přestože ne jeden starosta uvedl, že by o spolupráci zájem měl, každý nakonec přiznal, že v SO ORP Kuřim toho bohužel nejde přes řadu výše zmíněných důvodů dosáhnout. Koordinátorka projektu sama vyjádřila názor, že v oblasti chybí nějaký „tahoun“, který by ostatní obce motivoval a podněcoval ke spolupráci. Starostové si tedy raději obstarají věci samy a mnohdy i za vyšší cenu, než by tomu bylo v případě spolupráce. Nedostatkem motivujících osobností v území tedy nedošlo k domluvě na společných cílech a rozvoji území společnými silami.

Myšlenka meziobecní spolupráce není jistě nezajímavá a bezpředmětná. Starostové mají mnohdy řadu rozdílných zkušeností, kterými by mohli jeden druhému usnadnit rozhodování v řadě oblastí. Zároveň však mají zástupci jednotlivých obcí v SO ORP Kuřim velmi odlišné zájmy, plynoucí z odlišných názorů na řadu věcí, které představují v oblasti meziobecní spolupráce nepřekonatelné překážky.

Starostové by si měli uvědomit, že upřímnou spoluprací mezi oběma stranami mohou v budoucnu získat výhody v řadě oblastí, se kterými se v současnosti potýkají sami, realizovat významné projekty, na které by sami nestačili a podílet se na rozvoji regionu společnými silami, k čemuž se projekt Obce sobě snažil obce metodicky navést, avšak prozatím nebylo jeho potencionálu a jeho cílů v meziobecní spolupráci ve vybraném správním obvodu obce s rozšířenou působností dosaženo.

Použité zdroje

Publikace:

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. ISBN 978-80-2472908-4.

BINEK, Jan. *Rozvojové možnosti obcí*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010, 50 s. ISBN 978-80-87147-29-0.

BINEK, Jan. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 2007, 137 s. ISBN 978-80-86251-22-6.

GALVASOVÁ, Iva. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Vyd. 1. Brno: Georgetown, 2007, 138 s. ISBN 978-80-86251-20-2.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. Vyd. 2., přeprac. a dopl. Praha: Prospektrum, 1996, 319 s. ISBN 80-7175-041-7.

HAMPL, Martin. *Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu*. 1. vyd. Praha: DemoArt, 1998, 110 s. ISBN 80-902154-7-5.

Historie a současnost veřejné správy: (sborník příspěvků z vědecké konference). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 202 s. ISBN 80-210-0821-0.

HOLEČEK, Jan. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, 74 s. ISBN 978-80-904308-2-2.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Zuzana KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008, 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava. *Úvod do regionálních a správních věd: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1996, 93 s. ISBN 80-85963-18-3.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy: [vybrané kapitoly]*. 2. rozš. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, 211 s. ISBN 80-85963-69-8.

KOUDELKA Zdeněk. *Obecní samospráva: zákon o obcích v komentovaném znění*. Brno: Ve spolupráci s nakl. Doplněk vydalo Občanské sdružení pro region, 2006, 93 s. ISBN 80-7239-193-3.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.

- MATES, Pavel. *Reforma veřejné správy: sborník příspěvků*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 378 s. ISBN 978-80-7357-300-3.
- MATRASOVÁ, Eva a Václav ŠLAUF. *Zákon o obcích (obecní zřízení) včetně prováděcích předpisů s komentářem*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Polygon, 2003, 311 s. ISBN 80-7273-088-6.
- PERLÍN, Radim a Martina HUPKOVÁ. *Venkovy a venkované: doprovodná publikace k výstavě*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010, 11 s., 19 složených l. ISBN 978-80-87147-27-6.
- PONIKELSKÝ, Petr. *Organizace regionálního rozvoje*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011, 126 s. ISBN 978-80-87174-10-4.
- POSPÍŠIL, Ivo a Karel SCHELLE. *Reforma veřejné správy: (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Brno: Linie, 2002, 169 s. ISBN 80-903089-6-1.
- PRŮCHA, Petr a Karel SCHELLE. *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, 189 s. ISBN 8085964007.
- SCHELLE, Karel. *Organizace veřejné správy v letech 1848-1948*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 495 s. ISBN 80-210-0792-3.
- SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2011, 113 s. ISBN 978-80-904308-8-4.
- URBÁŠKOVÁ, Hana. *Udržitelný rozvoj venkova*. Vyd. 2. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013, 140 s. ISBN 978-80-7204-859-5.
- VAJDOVÁ, Zdenka, Daniel ČERMÁK a Michal ILLNER. *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 108 s. ISBN 80-7330-086-9.
- VLASÁK, J. BARTOŠKOVÁ, K. *Pozemkové úpravy* 1. vyd. Praha : České vysoké učení technické v Praze. 2007. 168 s. ISBN 978-80-01-03609-9
- VOSTRÁ, Lenka, Jarmila ČERMÁKOVÁ a Jiří GROSPÍČ. *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: problémy reformy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice : sborník z mezinárodní konference : Třešť, 22.-24. října 2003*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 406 s. ISBN 80-86473-71-6.

Internetové a ostatní neknižní zdroje:

Lexikon obcí. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2015>

Meziobecní spolupráce. *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/nase-projekty/meziobecnispoluprace/default.aspx>

Národní síť Zdravých měst: Dobrá praxe jako inspirace. *Zdravamesta.cz* [online]. [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: http://dataplan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/nszm_brozuradobrapraxepdp_def.pdf

Obce sobě. *Obce sobě, Evropský projekt meziobecní spolupráce* [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://obcesobe.webnode.cz/otazky-a-odpovedi/>

ORP Kuřim. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/so_orp_kurim

Program rozvoje venkova na období 2014-2020. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/409446/Program_rozvoje_venkova_final.pdf

Strategie území správního obvodu ORP Kuřim [online]. 2015 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://obcesobe.webnode.cz/dokumenty/>

Seznamy a rejstříky

Seznam obrázků:

<i>Obrázek 1: Formy spolupráce obcí</i>	29
<i>Obrázek 2: Mapový náčrt ORP Kuřim</i>	38
<i>Obrázek 3: Náklady na zřízení Městské policie Kuřim.....</i>	45
<i>Obrázek 4: Cíle v oblasti bezpečnosti.....</i>	46
<i>Obrázek 5: Cíle v oblasti dopravy</i>	47
<i>Obrázek 6: Cíle v oblasti školství</i>	49
<i>Obrázek 7: Cíle v oblasti sociálních služeb.....</i>	51
<i>Obrázek 8: Cíle v oblasti odpady</i>	53

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: obce SO ORP Kuřim podle velikostních kategorií</i>	39
--	----

Seznam grafů

<i>Graf 1: Souhlasíte se zrušením okresních úřadů?</i>	40
<i>Graf 2: Představuje meziobecní spolupráce ve vaší obci klíčový faktor rozvoje?</i>	41
<i>Graf 3: Do jakých oblastí by měla spolupráce směřovat?</i>	43
<i>Graf 4: Spolupracujete aktivně s obcemi v území?.....</i>	54
<i>Graf 5: Co považujete za nejvhodnější formu spolupráce?</i>	56
<i>Graf 6: Máte v povědomí projekt Obce sobě?</i>	58

Použité zkratky

BRO – biologicky rozložitelný odpad

ČOV- čistírna odpadních vod

ČR - Česká republika

DSO - dobrovolný svazek obcí

ESF - Evropský sociální fond

IDS - integrovaný dopravní systém

MAS - místní akční skupina

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

NUTS - nomenklatura územních statistických jednotek

OECD - organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

ORP - obec s rozšířenou působností

SO - správní obvod